

Uit

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Det juridiske fakultet

Reklamasjon og foreldelse i forbrukerkjøp etter mislykket utbedring

I lys av Rt. 2013 s. 865

—

Kristoffer Johansen

Liten masteroppgave i rettsvitenskap vår 2014

INNHold

1	Innledning.....	4
1.1	Oversikt.....	4
1.2	Kort om saksforholdet.....	4
1.3	Tidligere forskning og aktualitet.....	4
1.4	Videre fremstilling og avgrensning	5
2	Presentasjon av Rt. 2013 s. 865 og problemstilling	6
2.1	Faktum	6
2.2	Saksgang	7
2.3	Hovedproblemstillinger	8
3	Rettsstilstanden før dommen.....	8
3.1	Usikker rettsstilstand	8
3.2	Forbrukerkjøpsloven	9
3.3	Foreldelsesloven	13
3.4	Forholdet mellom reklamasjonsfrister og foreldelse	16
3.5	Forbrukervernet.....	16
4	Krav til reklamasjon etter mislykket utbedring.....	18
4.1	Innledning	18
4.2	Den absolutte reklamasjonsfristen etter mislykket utbedring.....	18
4.2.1	Oversikt.....	18
4.2.2	Det gjelder ikke en absolutt reklamasjonsfrist for mangel som består etter mislykket utbedring.....	19
4.2.3	Hva utgør ”samme mangel”?	21
4.2.4	Bør den opprinnelige absolutte reklamasjonsfristen gjelde etter mislykket utbedring?.....	23
4.2.5	Bør det oppstilles en ny absolutt reklamasjonsfrist etter mislykket utbedring?....	27

4.2.6	Kan partene avtale en ny absolutt reklamasjonsfrist?	31
4.3	Den relative reklamasjonsfristen etter mislykket utbedring	38
4.3.1	Oversikt	38
4.3.2	Det gjelder en relativ reklamasjonsfrist for mangel som består etter mislykket utbedring.....	39
4.3.3	Den ulovfestede relative reklamasjonsfristen.....	40
4.3.4	Bør det gjelde en ny relativ reklamasjonsfrist etter mislykket utbedring?.....	44
5	Foreldelse av utbedringskravet.....	45
5.1	Innledning	45
5.2	Avbrytelse av foreldelsesfristen.....	46
5.3	Foreldelsesfristens utgangspunkt	46
5.3.1	Er foreldelsesloven § 3 nr. 2 en selvstendig foreldelsesregel?.....	48
5.3.2	Må mislykket utbedringsforsøk anses som nytt mislighold?	50
5.3.3	Tilleggsfristen.....	55
6	Konklusjoner	58
7	Dommens betydning og rekkevidde for forbrukere.....	59
7.1	Styrket forbrukervern.....	59
7.2	Analogisk anvendelse for andre forbrukerkjøp.....	59
7.3	Analogisk anvendelse utenfor forbrukerkjøpsretten	60
8	Dommens betydning for bilbransjen og rekkevidde for profesjonelle selgere.....	61
9	Avsluttende betraktninger.....	62
	Litteraturliste og domsregister	64

1 INNLEDNING

1.1 OVERSIKT

Den 13. juni 2013 tok Høyesterett stilling til om forbrukere kan gjøre mangelsinnsigelser gjeldende mot selgers utbedringsarbeid etter den absolutte reklamasjonsfristens utløp.¹ Dommen har prinsipiell betydning for forbrukervernets omfang.

I denne avhandlingen vil det redegjøres for dommens betydning for rettsstilstanden, og hvordan dommens begrunnelse påvirker forbrukervernet. Avhandlingen vil omhandle både forbrukerkjøpsrettslige og foreldelsesrettslige problemstillinger knyttet til mislykket utbedring.

1.2 KORT OM SAKSFORHOLDET

Rt. 2013 s. 865 gjaldt et bruktbilkjøp mellom en privatperson og en bruktbilforhandler på Lørenskog. Innenfor den absolutte reklamasjonsfristen oppdaget forbrukeren rust, og fikk selger til å utbedre dette. Etter utløpet av den absolutte reklamasjonsfristen dukket imidlertid rusten opp igjen, og gjorde det åpenbart at utbedringen hadde vært mislykket. Kjøper reklamerte igjen, men selger avviste ethvert utbedringsansvar med henvisning til forbrukerkjøpslovens absolutte reklamasjonsfrist. Selger hevdet at kravet i alle tilfeller var foreldet.

1.3 TIDLIGERE FORSKNING OG AKTUALITET

Etter hva jeg kjenner til, har det ikke blitt forsket på denne dommen tidligere. Nyhetsmedier² og advokater/advokatkontor³ har imidlertid skrevet flittig om dommen med nyhetsformål. Det

---

¹ Rt. 2013 s. 865.

foreligger også noe forskning på enkelte av problemstillingene som aktualiseres i Rt. 2013 s. 865. Miriam Skag⁴ har skrevet en doktoravhandling om starttidspunkt for foreldelsesfrister, hvor hun i begrenset utstrekning berører noen av problemstillingene som reises i avhandlingens del om foreldelse.

Selv om problemstillingen er relativt snever i praktisk forstand, har den stor betydning i et samfunnsmessig perspektiv. Siden dommen potensielt kan endre mekanismer i forbrukermarkedet, er det av interesse å analysere Høyesteretts begrunnelser.

Forbrukervernet, altså vernet av enkeltindivider i møte med profesjonelle aktører, får stadig sterkere fokus i samfunnet. Det debatteres jevnlig hvor sterkt dette vernet skal være.⁵ Dommen representerer et bidrag til debatten om hvor grensene for forbrukervernet skal gå.

1.4 VIDERE FREMSTILLING OG AVGRENSNING

For å svare på problemstillingene som aktualiseres av dommens begrunnelse og resultat, vil jeg i hovedsak redegjøre for og analysere de relevante rettskilder som foreligger på området. Formålet med oppgaven er å redegjøre for rettsstilstanden etter dommen, samt vurdere kvaliteten av gjeldende rett. Hovedvekten av oppgaven vil følgelig ligge på Rt. 2013 s. 865. De rettslige problemstillingene som dommen aktualiserer, vil isoleres og drøftes hver for seg.

Først gis en nærmere oversikt over sakens faktum og problemstillinger i punkt 2, samt en oversikt over relevant bakgrunnsrett på området i punkt 3. Deretter vil problemstillingene oppstilles og drøftes under hovedkapitlene om reklamasjon i punkt 4 flg. og foreldelse i punkt 5 flg.

---

² Se for eksempel Advokat André Standberg, ”De viktigste dommene i 2013”, HegnarOnline, <http://www.hegnar.no/juss/artikkel485865.ece>, 10.1.2014.

³ Se for eksempel Deloitte Advokatfirma, <http://public.deloitte.no/trondheim/2013/06/18/1026/>, 8.16.2013.

⁴ Miriam Skag, *Starttidspunkt for foreldelsesfrister*, 1. utgave, 2012. Presise henvisninger fremgår i de aktuelle drøftelser.

⁵ Se for eksempel Advokat Eirik Vinje, ”Misforstått forbrukervern”, Aftenposten, 19.9.2006, <http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/Misforstatt-forbrukervern-6415807.html#.Uuei0HkhaRc>

I kapittelet om reklamasjon, som deles opp i underkapitlene relativ- og absolutt reklamasjonsfrist, vil det kort redegjøres for domstolens konklusjoner og hovedbegrunnelser. Deretter går det nærmere inn i Høyesteretts vurderinger for å problematisere deres slutninger. Basert på disse drøftelsene, vurderes Høyesteretts resultater opp mot hvordan retten, etter mitt skjønn, bør være.

I kapittelet om foreldelse, vil Høyesteretts konklusjon først presenteres. Deretter problematiseres Høyesteretts beregning av foreldelsesfristen, der først og fremst fristens utgangspunkt er det problematiske. Til slutt i kapittelet drøftes Høyesteretts fremgangsmåte og rettskildebruk i forhold til deres rolle som rettsavklarer.

Rt. 2013 s. 865 reiste også problemstillinger som retten eksplisitt valgte å ikke ta stilling til. For flere av spørsmålene foreligger det ikke avklarende rettskilder. I fravær av disse, vil jeg likevel forsøke å drøfte problemstillingene utfra det foreliggende rettskildematerialet og reelle hensyn. Spørsmålene vil, så langt det lar seg gjøre, drøftes de lege lata, men det vil også gis åpne konklusjoner og de lege ferenda-betraktninger.

Konklusjonene på problemstillingene som reises, oppsummeres kort i punkt 6. Deretter drøftes den rettslige rekkevidden dommen kan få i punkt 7, og hvilke praktiske konsekvenser den kan medføre for forbrukere (punkt 7) og profesjonelle parter (punkt 8).

Avhandlingen avsluttes med punkt 9, hvor det reflekteres over dommens problemstillinger i et større samfunnsmessig perspektiv.

Som det fremgår av tittelen, begrenses avhandlingen til forbrukerkjøpsrettens område. Dommens rekkevidde utenfor forbrukerkjøpsretten vil dermed ikke drøftes nærmere.⁶

2 PRESENTASJON AV RT. 2013 S. 865 OG PROBLEMSTILLING

2.1 FAKTUM

Den 29. november 2003 kjøpte Bror Terje Steiner (heretter ”Steiner”) en brukt Mercedes-Benz C180T 2000-modell av Star Autoco Lørenskog AS (heretter ”Star Autoco”). I 2005

---

⁶ Problemstillinger om dommens rekkevidde påpekes kort i punkt 7.3.

oppdaget Steiner rustskader på samtlige fire dører, bakluken og to bakskjermer. Han reklamerte på skadene, og Star Autoco utbedret dem i juni 2006. Bakluken ble skiftet og det ble utført rustreparasjonsarbeid på dørene og bakskjermene.

Rusten på dørene kom imidlertid til syne igjen i juli 2009. Steiner reklamerte først muntlig i juli 2009, deretter skriftlig 11. august samme år. Denne reklamasjonen ble altså fremsatt nesten 6 år etter overtakelsesdato. Star Autoco avviste reklamasjonen 21. august 2009, fordi Steiner, ifølge selskapet, hadde oversittet den absolutte reklamasjonsfristen.

Steiner fikk bilen undersøkt av Norges Automobilforbund (NAF) 22. september 2009. NAF konkluderte med at de store skadene som ble avdekket, måtte stamme fra det tidligere rustangrepet.

Partene var for Høyesterett enige om at de tilbakevendte rustskadene var utslag av rusten som var forsøkt utbedret i 2006. De var også enige om at rustskadene som ble oppdaget i 2005 var en kjøpsrettslig mangel. For det tredje var de enige om at Star Autoco ikke hadde opptrådt grovt uaktsomt eller i strid med redelighet og god tro, noe som ville gitt Steiner en utvidet reklamasjonsfrist jf. lov 21. juni 2002 nr. 34 om forbrukerkjøp (fkjl.) § 27 (4) 2. pkt.

2.2 SAKSGANG

Steiner klaget til Forbrukerrådet 7. mars 2010. Fordi partene ikke kom til enighet, henla Forbrukerrådet saken som uforlikt. Klagen ble oversendt til Forbrukertvistutvalget etter Steiners begjæring. Den 29. november 2010 traff Forbrukertvistutvalget vedtak om at Star Autoco pliktet å utbedre rustskadene.

Star Autoco tok etter dette ut stevning for Oslo tingrett 23. desember 2010. Som Høyesterett, kom både tingretten⁷ og lagmannsretten⁸ til at Star Autoco pliktet å utbedre rustskadene. Konklusjonen fattet samtlige instanser enstemmig, selv om reklamasjonen på den mislykkede utbedringen var fremsatt etter lovens absolutte reklamasjonsfrist. For Høyesterett opptrådte Norsk bilbransjeforbund og NAF som partshjelpere for henholdsvis Star Autoco og Steiner.

---

⁷ TOSLO-2010-204944.

⁸ LB-2011-143546.

2.3 HOVEDPROBLEMSTILLINGER

Som tittelen ”Reklamasjon og foreldelse i forbrukerkjøp etter mislykket utbedring” indikerer, er den mislykkede utbedringen faktumets kjerne. Den aktualiserer en håndfull problemstillinger.

I kapittel 4 er hovedproblemstillingen om hvilke reklamasjonsfrister som gjelder, og hvilke frister som bør gjelde, etter mislykket utbedring. Spørsmålene er om det gjelder noen absolutt reklamasjonsfrist overhodet, og hva som er innholdet i den relative reklamasjonsfristen som oppstilles av Høyesterett. Kapitlet avsluttes med en drøftelse om partenes adgang til å avtale nye reklamasjonsfrister etter mislykket utbedring.

I kapittel 5 er hovedproblemstillingen om foreldelsesfristens utgangspunkt etter mislykket utbedring. Det mest sentrale spørsmålet er om det mislykkede utbedringsforsøket skal utløse ny foreldelsesfrist for forbrukerens utbedringskrav.

Under disse hovedproblemstillingene, drøftes mange underproblemstillinger. Disse vil presenteres løpende.

I det følgende gis det en oversikt over relevante rettsregler som vil være bakteppet for de rettslige drøftelsene i avhandlingen.

3 RETTSTILSTANDEN FØR DOMMEN

3.1 USIKKER RETTSTILSTAND

I samtlige instanser før Høyesterett ble det påpekt at rettstilstanden var usikker på området for reklamasjon og foreldelse i forbrukerkjøp etter mislykkede utbedringsforsøk.⁹ Spørsmålet om det er mulig å kreve retting også etter utløpet av den absolutte reklamasjonsfristen jf. forbrukerkjøpsloven § 27 (2), er ikke uttrykkelig regulert i loven.

---

⁹ LB-2011-143546, s. 5 av dommens utskrift.

Spørsmålet er ikke drøftet i forarbeidene til forbrukerkjøpsloven, og hadde heller ikke tidligere vært behandlet i rettspraksis.

For å kunne ta stilling til problemstillingene, gis det en oversikt over relevant bakgrunnsrett for spørsmålene som var oppe for Høyesterett. Først vil forbrukerkjøpslovens regler om reklamasjon og utbedring presenteres, dernest de relevante reglene i foreldelsesloven.

3.2 FORBRUKERKJØPSLOVEN

Dersom en avtalepart ikke leverer kontraktsmessig ytelse, eller på annen måte bryter kontrakten, kan motparten gjøre dette *misligholdet* gjeldende mot ham. ”[K]reditors melding til debitor (den misligholdende part) om misligholdet, om at misligholdet vil bli påberopt, eller om at det vil bli gjort gjeldende et spesifikt misligholdskrav”,¹⁰ kalles *reklamasjon*. Reklamasjonen har ingen formkrav, og kan fremsettes muntlig og skriftlig. *Retting*¹¹ er en av misligholdsbeføyelsene motparten kan kreve.

For at forbrukerkjøpslovens reklamasjonsregler skal komme til anvendelse, må det bestå et kjøpsforhold mellom en forbruker og en næringsdrivende jf. forbrukerkjøpsloven § 1 (1) og (2).

Et ”forbrukerkjøp” innebærer at det må skje en overdragelse av eiendomsretten til et formuesgode fra den profesjonelle part til den private part. En privatpersons bilkjøp hos en bruktbilforhandler er et typisk forbrukerkjøp.

Det som skiller forbrukerkjøp fra andre kjøp, er at forbrukeren oppnår ufravikelige rettigheter. Forbrukerkjøpslovens regler er preseptorisk til gunst for forbruker jf. fkjl. § 3. Reglene styrker forbrukerens posisjon i forhold til den næringsdrivende. Det i utgangspunktet skjeve styrkeforholdet mellom den private og den profesjonelle blir dermed jevnet ut.

Reklamasjonsreglene følger av fkjl. § 27. Det følger av bestemmelsens første ledd at

---

¹⁰ Erik Monsen, ”Om reklamasjonsregler, passivitetsprinsipper og realitetsdrøftelser”, *Jussens Venner*, nr.3 2010, s. 147-148.

¹¹ Brukes synonymt med *utbedring*.

”Dersom det foreligger en mangel ved tingen, må forbrukeren innen rimelig tid etter at han eller hun oppdaget eller burde ha oppdaget den, gi selgeren melding om at han eller hun vil påberope seg mangelen (reklamasjon).”

Det første vilkåret som oppstilles er at det må foreligge en ”mangel”.

Det følger av § 16 at ”Tingen har en mangel dersom [...] den ikke er i samsvar med ett eller flere av kravene i § 15”.

Mangelsvurderingen i § 15 beror dels på tolkning av avtalen partene har inngått. En mangel foreligger dersom den presterte ytelse ikke samsvarer med avtalens krav til tingen. Dersom avtalen ikke regulerer kravene til tingen uttømmende, må tingen likevel tilfredsstillende kravene i § 15 (2) litra a-g. Ifølge litra b skal tingen, selv om det ikke følger av avtalen, ”svare til det som forbrukeren har grunn til å forvente ved kjøp av en slik ting når det gjelder holdbarhet og andre egenskaper”. Den aktuelle tingen vil etter dette bli holdt opp mot avtalen og tilsvarende ting i mangelsvurderingen.

Det andre vilkåret i fkjl. § 27 (1) er at forbrukeren må reklamere ”innen rimelig tid etter at han eller hun oppdaget eller burde ha oppdaget” mangelen. Dette er den *relative* reklamasjonsfristen. Fristen kan etter bestemmelsens første ledd 2. pkt. aldri være kortere enn to måneder, regnet fra tidspunktet forbrukeren *faktisk* oppdaget mangelen. Minstefristen gjelder selv om mangelen burde ha blitt oppdaget tidligere. Aktsomhetsregelen som bestemmelsen legger opp til jf. ”burde ha oppdaget”, vil sjelden få selvstendig betydning for fristens utgangspunkt på grunn av minstefristen i fkjl. § 27 (1) 2. pkt.¹² Aktsomhetsplikten er dermed på grensen til illusorisk.

Fristen kan aldri være *kortere* enn to måneder, men samtidig må det gjøres en helhetsvurdering i det enkelte tilfellet av hvor *lang* fristen skal være. I denne vurderingen må det ifølge forarbeidene

“tas hensyn til hva slags vare det er tale om. Gjelder det en vare med kort holdbarhet eller som skal forbrukes, vil det ofte måtte kreves raskere reklamasjon enn hvor det er

---

¹² Arnulf Tverberg, *Forbrukerkjøpsloven med kommentarer*, 2008, s. 422.

tale om mer varige ting. Andre forhold som vil spille inn ved vurderingen, er mangelens art og kjøperens situasjon.”¹³

Bilkjøpere vil ofte trenge tid på å områ seg for å vurdere hvilke alternative skritt de kan ta når mangler oppstår. Biler er varige bruksgjenstander med lang forventet levetid. Det fremgår imidlertid generelt av forarbeidene at tomånedersfristen vil være en praktisk hovedregel for fristens lengde, fordi de fleste ville hatt en kortere frist enn to måneder om det ikke hadde vært for minstefristen i § 27 (1) 2. pkt.¹⁴

Hensynet bak den relative reklamasjonsfristen er at selger må gjøres oppmerksom på mangelen som kjøper vil påberope seg, slik at han kan vurdere sin rettsstilling og eventuelt imøtegå mangelsinnsigelsen.¹⁵ Kjøperen innrømmes *en viss* tid til å områ seg. Kjøper kan imidlertid ikke vente for lenge med å påberope seg mangelen, av hensyn til selgerens behov for å innrette seg etter avtalen. Den relative reklamasjonsfristen begrunnes i forutberegnelighetshensyn og lojalitet til selger.¹⁶

Den *absolutte* reklamasjonsfristen i § 27 (2) bestemmer når en reklamasjon senest kan fremsettes:

”Reklamasjon må senest skje to år etter at forbrukeren overtok tingen. Dersom tingen eller deler av den ved vanlig bruk er ment å vare vesentlig lengre, er fristen for å reklamere fem år.”

Femårsfristen jf. § 27 (2) 2. pkt. gjelder for varige bruksgjenstander som biler, hvitevarer, mobiltelefoner mv.

Ved kjøp av brukte ting må man ifølge forarbeidene

”også trekke inn den konkrete salgsgjenstandens tilstand, og vurderingen må skje på grunnlag av varens tilstand på det tidspunktet den selges. Ved salg av bruktbiler kan det ofte være aktuelt å si at bilen er ment å vare vesentlig lengre enn to år.”¹⁷

---

¹³ NOU 1993: 27 s. 129.

¹⁴ Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) s. 180.

¹⁵ NOU 1993: 27 s. 129.

¹⁶ Viggo Hagstrøm, *Obligasjonsrett*, 2. utgave, 2011, s. 353.

¹⁷ Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) s. 181.

For relativt nye bruktbiler vil det være naturlig å innrømme en absolutt reklamasjonsfrist på fem år.

Den absolutte reklamasjonsfristen er gitt av hensyn til forutberegnelighet, bevissituasjonen, samt selgers innrettelses- og avviklingsbehov.¹⁸ Etter fem år er det vanskelig å bevise at mangelen forelå på overleveringstidspunktet. Den oppståtte feilen kan etter fem år ha blitt forårsaket av andre faktorer, som feil bruk eller manglende vedlikehold av kjøper. Selger har også et behov for å innrette seg etter overdragelsen. Jo lengre tid som går, desto større grunn har han til å innrette seg på at avtaleforholdet er oppgjort og avsluttet. Av hensyn til forutberegnelighet må avtaleforholdet derfor ha et avslutningstidspunkt der selgeren ikke lenger løper risiko for å bli møtt med mangelskrav.

Reklamasjonen må fremsettes innenfor både den relative og den absolutte reklamasjonsfristen for å være rettidig. Om reklamasjonen ikke er rettidig fremsatt, mister kjøperen retten til å gjøre sitt mangelskrav gjeldende jf. fkjl. § 27 (4) 1. pkt. Dersom det reklameres i tide, kan kjøperen på nærmere bestemte vilkår gjøre gjeldende misligholdsbeføyelsene retting, prisavslag, erstatning og heving jf. § 26.

Det følger av § 26 (1) litra b jf. § 29 (1) at forbrukeren kan kreve retting av mangelen eller omlevering av tingen. Beføyelsen retting medfører at selger må utbedre mangelen, slik at tingen settes i kontraktsmessig stand. Omlevering medfører at selger må erstatte den mangelfulle tingen med en tilsvarende ting uten mangler. I utgangspunktet kan forbrukeren velge mellom retting og omlevering, men ifølge forarbeidene vil omlevering

”først og fremst være aktuelt for varer som selges som nye. Det er imidlertid ikke utelukket at brukte varer kan kreves omlevert. Avgjørende blir i slike tilfeller om det er mulig å finne en «tilsvarende» vare.”¹⁹

For bruktbilkjøp vil omlevering være et snevert unntak fordi ytelsen ikke er fungibel. I de fleste tilfeller vil det være både urimelig byrdefullt og praktisk vanskelig for selger å finne en tilsvarende bruktbil. Den fungible karakteren som bilen hadde når den var ny, vil reduseres etter hvert som bilen brukes. Dermed blir det vanskeligere for selger å omlevere bilen. Retting

---

¹⁸ Jo Hov, *Avtalebrudd og partsskifte. Kontraktsrett II*, 4. utgave, 2011, s. 265.

¹⁹ Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) s. 183.

vil derfor være den mest aktuelle misligholdsbeføyelsen å påberope seg ved mangel på bruktbil.

I utgangspunktet må kjøper altså reklamere på en mangel innen rimelig tid,²⁰ og innen to eller fem år etter overleveringen av tingen,²¹ for å kunne kreve retting. Som det fremgår av problemstillingene og drøftelsene i kapittel 4, utfordres dette utgangspunktet i tilfeller hvor utbedringsforsøk har vært mislykket.

Selv om kjøper reklamerer i tide, kan kravet likevel ha falt bort på grunn av foreldelse jf. fkjl. § 27 (4) siste pkt.

3.3 FORELDELSESLOVEN

Lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer (fl.) har ingen definisjon på hva foreldelse er, men oppstiller i stedet regler for når foreldelsesfristen starter, hvor lang fristen er, og hva som avbryter fristens løpetid. Foreldelse innebærer ”at et krav faller bort som følge av at det ikke er gjort gjeldende ved domstolene innen utløpet av et visst tidsrom fastsatt i loven.”²² Foreldelsesfristen kan også avbrytes ved erkjennelse jf. fl. § 14, eller ved påbegynt prosess som følger av avtale om særskilt avgjørelse jf. § 15 nr. 3.

Røed uttaler at ”jo lengre tid som går, dess mindre legitim og beskyttelsesverdig er fordringshaverens rett til oppfyllelse”.²³ Foreldelse er etter dette et viktig unntak fra prinsippet om at avtaler skal holdes.

Krav som oppstår ved mislighold av kontrakt, foreldes i utgangspunktet etter tre år jf. fl. § 2. Dette avhenger for det første av at kravet er en ”[f]ordring på penger eller andre ytelser” jf. § 1 nr. 1, slik at foreldelsesloven får anvendelse.

---

²⁰ Den praktiske hovedregel er to måneder fra forbrukeren har kunnskap om mangelen.

²¹ Avhengig av tingens forventede holdbarhet.

²² Viggo Hagstrøm, Store norske leksikon, <http://snl.no/foreldelse>, 3.4.2014.

²³ Anne Cathrine Røed, *Foreldelse av fordringer*, 3. utgave, 2010, s. 49.

”Fordring” er et annet ord for krav. En slik vid tolkning gir ikke videre hjelp til å definere hva loven omfatter. Det følger av forarbeidene at det er opp til domstolen å presisere fordringsbegrepet.²⁴

Et mangelskrav er etter sikker rettspraksis å anse som en ”fordring” i foreldelseslovens forstand.²⁵

For krav som oppstår ved mislighold, vil foreldelsesfristen løpe ”fra den dag da misligholdet inntreer” jf. § 3 nr. 2. Foreldelsesloven § 3 nr. 2 er etter forarbeidene²⁶ en presisering av hovedregelen i § 3 nr. 1, hvor det fremgår at fristen løper fra dagen ”fordringshaveren tidligst har rett til å kreve å få oppfyllelse.” For de fleste forbrukerkjøp inntreer det eventuelle misligholdet ved tidspunktet for levering av ytelsen jf. f.kjl. § 18 (1). Tidspunktene etter § 3 nr. 1 og 2 faller derfor ofte sammen.

I tilfeller hvor tidspunktet for mislighold og oppfyllelse ikke sammenfaller, vil imidlertid § 3 nr. 2 kunne regulere unntak fra hovedregelen.²⁷ Dette kan være tilfeller hvor det foreligger mangel, men der nødvendige vilkår for å kreve misligholdsbeføyelser likevel ikke er oppfylt. En forsinkelse er for eksempel ikke vesentlig nok til å kreve heving. Kjøperen vil da være avskåret fra å kreve heving av kjøpet. Tilfeller der tidspunktet for mislighold og oppfyllelse ikke faller sammen, medfører usikkerhet om hvordan reglene om foreldelsesfristens utgangspunkt skal praktiseres.

Uavhengig av om det er § 3 nr. 1 eller 2 som kommer til anvendelse, er tidspunktet for friststart objektivt bestemt.²⁸ Fristen løper således uten hensyn til fordringshavers manglende kunnskap om kravet.

Hovedregelen om tre års foreldelsesfrist har noen unntak. Ett av dem er tilleggsfristen i foreldelsesloven § 10 nr. 1, hvor det fremgår at fristen forlenges dersom fordringshaveren mangler nødvendig kunnskap om kravet. Foreldelse inntreer ”tidligst 1 år etter den dag da fordringshaveren fikk eller burde skaffet seg slik kunnskap.”

---

²⁴ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 50.

²⁵ Se for eksempel Rt. 2013 s. 865 og Rt. 2006 s. 1705.

²⁶ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 53.

²⁷ Hans Fredrik Marthinussen, ”Forholdet mellom foreldelsesloven § 3 nr. 1 og 2 i lys av de senere års praksis fra Høyesterett”, *Jussens Venner*, 01/07 s. 1-2.

²⁸ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 53.

Formuleringen ”burde skaffet seg slik kunnskap” tilsier at det gjelder en aktsomhetsplikt for forbrukeren. Det er også forutsatt at det gjelder en ”rimelig” aktsomhetsplikt i forarbeidene.²⁹

Aktsomhetspliktens innhold må etter dette vurderes opp mot forholdene som gjør seg gjeldende i det konkrete tilfellet.

Manglende kunnskap om at et krav eksisterer medfører at kjøperen ikke ser behovet for å gjøre kravet gjeldende, eller å foreta fristavbrytende handlinger. Dette vil ofte forekomme ved skjulte mangler.

Dersom det foreligger en mangel på leveringstidspunktet, men som på dette tidspunkt ikke er synlig for forbrukeren, er dette en *skjult mangel*. Røed uttaler at tilleggsfristen, etter rettspraksis å bedømme, er den reelle hovedregelen for foreldelse av krav som grunner på skjulte mangler.³⁰

Når fordringshaver innser, eller burde innse, at han har et krav, starter ettårsfristen å løpe. Fordringshaver får således tid til å områ seg og foreta en fristavbrytende handling.

Det gjelder mange hensyn bak reglene om foreldelse. Foreldelsesreglenes legislative begrunnelse hviler i stor grad på selgers innrettelsesbehov. Etter en tid vil selger innrette seg på at avtaleforholdet er ferdig oppgjort og avsluttet på grunn av kjøpers passivitet. Dette er ofte en nødvendighet for selgers videre planlegging av drift. Foreldelsesreglenes konsekvenser for passivitet fungerer også som en oppfordring til kjøperen om å forfølge sine krav.

Foreldelsesreglene begrunnes også i bevishensyn og spiller en prosessøkonomisk rolle i rettssystemet. Etter en tid vil det være vanskelig å bevise kravets eksistens og innhold. Foreldelsesloven vil i slike tilfeller sørge for en kort og kostnadsbesparende prosess.

Det prosessøkonomiske hensyn ivaretas imidlertid kun dersom reglene er retsteknisk enkle å praktisere. For at foreldelsesreglene skal være nettopp dette, er fristart og lengde objektivt angitt. Dette skaper igjen en forutberegnelighet for de involverte aktører.

---

²⁹ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 62.

³⁰ Røed (2010), s. 357.

Som det vil fremgå i drøftelsen under punkt 5.3 flg., skaper imidlertid foreldelse etter mislykket utbedringsforsøk problemstillinger om forholdet mellom fl. § 3 nr. 1 og 2, samt de bakenforliggende hensynene.

3.4 FORHOLDET MELLOM REKLAMASJONSFRISTER OG FORELDELSE

Regelsettene om reklamasjon og foreldelse gjelder parallelt og til gunst for selger. Han kan velge regler ut fra hva som først fører til bortfall av kjøpers krav.³¹ Både oversittelse av reklamasjonsfrist og foreldelsesfrist fører til at kjøper mister sitt krav fullstendig.

Reglene om absolutt reklamasjonsfrist og foreldelse er i stor grad bygget på de samme legislative hensyn. Reglene er begrunnet i hensyn til selgeren. Fristene skal begrense overraskende skiftninger i et rettsforhold som har festnet over tid. Absolutt reklamasjonsfrist og foreldelse reduserer således risikoen for uforutsette krav, og skaper trygghet og forutberegnelighet for selgeren.

Den relative reklamasjonsfristen skiller seg litt ut fra dette og begrunnes først og fremst av lojalitetshensyn.

For å avbryte henholdsvis reklamasjons- og foreldelsesfrister stilles det imidlertid forskjellige formkrav. Forbrukeren kan fremme en formløs reklamasjon til selger for å avbryte reklamasjonsfristen. For å avbryte foreldelsesfristen, må enten kravet erkjennes av selgeren, eller så må kjøperen foreta rettslige skritt med de formkrav som følger av lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvl.) § 9-2 mv.

3.5 FORBRUKERVERNET

Lovgiver har regulert mange områder som tidligere var underlagt partenes avtalefrihet. Den norske forbrukerkjøpsloven er en gjennomføring av EUs direktiv 99/44/EF (heretter ”forbrukerkjøpsdirektivet”), som er minimumsrettigheter for forbrukere i det europeiske

---

³¹ Ot.prp. nr. 23 (2006-2007) s. 36.

fellesskapet. I etterkant av forbrukerkjøpslovens vedtakelse har også mange andre direktiver blitt gjennomført i norsk rett.³² Norsk lov går i stor grad også lengre enn nødvendig for å oppfylle kravene etter EU-retten. Det er for eksempel ikke forbrukerdirektivet som krever en absolutt reklamasjonsfrist på fem år for varige bruksgjenstander. I motsetning til de fleste andre europeiske land,³³ har Norge på eget initiativ innført en slik forbrukervennlig regel.

Lovreguleringen er ment å være til gunst for forbrukerne ved å rette opp den opprinnelige skjevheten i maktforholdet mellom privatperson og næringsdrivende. Den profesjonelle part har større ressurser og står som regel bedre rustet til å inngå fordelaktige avtaler mot en svakere part som mangler kunnskap om markedet og rettighetene han har. Uten preseptoriske regler, kunne forbrukeren i mange tilfeller bli forledet til å inngå ugunstige avtaler.

Hov mener imidlertid at forbrukere generelt har fått rettigheter som går langt forbi tanken om å sidestille forbrukeren og den næringsdrivende. Han hevder at det for mange av forbrukerrettighetene ikke foreligger saklig grunn for forskjellsbehandlingen mellom forbrukere og næringsdrivende.³⁴ Forskjellen viser seg for eksempel der mindre næringsdrivende står i avtaleforhold med store kommersielle aktører,³⁵ eller når mindre næringsdrivende selger til ressurssterke forbrukere. Styrkeforholdet er også skjevt i disse tilfeller, men forholdene blir ikke lovregulert i favør av den svakere part av den grunn.

Forbrukervernet har også en økonomisk pris som må fordeles mellom de involverte aktørene. Et sterkt forbrukervern kan bety økte kostnader og høyere pris på varer og tjenester.

Hvor sterkt et ideelt forbrukervern er, vil være en rød tråd i den følgende analysen av de rettslige problemstillingene som gjorde seg gjeldende i Rt. 2013 s. 865.

I det følgende behandles de rettslige problemstillingene i samme kronologiske rekkefølge som i Høyesteretts behandling. Først drøftes kravene til reklamasjon etter mislykket utbedring.

---

³² NOU 2012: 2 s. 639, for eksempel el-direktiv 2 2003/54/EC om forbrukerkjøp av elektrisitet.

³³ <http://forbrukereuropa.no/no/handel/31-handel/handle-i-utlandet/etter-handel/53-etter-handel>, The European Consumer Center Network, Norway, 10.3.2014.

³⁴ Hov (2011), s. 27-28.

³⁵ Se NOU 1993: 27 s. 10, hvor denne problemstillingen ble reist.

4 KRAV TIL REKLAMASJON ETTER MISLYKKET UTBEDRING AV MANGEL

4.1 INNLEDNING

Steiner reklamerte i 2005 innenfor både den relative og den absolutte reklamasjonsfristen. Spørsmålene Høyesterett måtte ta stilling til, var om det skulle kreves ytterligere reklamasjon etter mislykket utbedring, og hvilke tidsrammer som måtte gjelde for fremsettelsen av denne.

Høyesteretts behandling av reklamasjonsfristene vil isoleres og behandles hver for seg. Først drøftes den absolutte reklamasjonsfristen i punkt 4.2 flg., deretter den relative reklamasjonsfristen i punkt 4.3 flg.

4.2 DEN ABSOLUTE REKLAMASJONSFRISTEN ETTER MISLYKKET UTBEDRING

4.2.1 OVERSIKT

I punkt 4.2.2 vil det først redegjøres for hva som er gjeldende rett etter dommen. Deretter vil dommens premisser problematiseres i 4.2.3. Høyesteretts konklusjoner aktualiserer spørsmål som retten selv ikke behandlet eksplisitt. Disse spørsmålene vil følgelig drøftes.

Videre oppstilles Høyesteretts alternative løsninger, som drøftes med henblikk på hva som bør være gjeldende rett i punkt 4.2.4 og 4.2.5. Avslutningsvis drøftes spørsmålet om dommens premisser åpner for at nye absolutte reklamasjonsfrister kan *avtales* i forbrukerkjøpsforhold i punkt 4.2.6.

Høyesterett hadde, etter mitt skjønn, tre potensielle løsningsalternativer i forhold til den absolutte reklamasjonsfristen.

For det første kunne den opprinnelige absolutte reklamasjonsfristen jf. § 27 (2) fremdeles gjort seg gjeldende for mangelen. En slik unntaksfri og absolutt femårsregel ville medført at Steiners krav var bortfalt på grunn av fristoversittelse. Star Autoco argumenterte for at det

måtte gjelde en slik absolutt reklamasjonsfrist, også etter mislykket utbedring.³⁶ Dette alternativet drøftes de lege ferenda under punkt 4.2.4.

For det andre kunne Høyesterett ha stilt opp en *ny* absolutt reklamasjonsfrist for den aktuelle mangelen fra utbedringstidspunktet. Steiner ville da hatt en fem års reklamasjonsfrist fra utbedringsarbeidet ble ferdigstilt. Reklamasjonsfristen ville etter en slik regel løpt ut i 2011. Steiners reklamasjon i 2009 ville således vært rettidig. Dette alternativet drøftes også de lege ferenda under punkt. 4.2.5.

Høyesterett valgte imidlertid det tredje alternativet: Den absolutte reklamasjonsfristen ble avbrutt og gjaldt ikke lengre for den aktuelle mangelen etter Steiners reklamasjon i 2005. Denne løsningen skiller seg fra underinstansenes begrunnelse. Det redegjøres for dette alternativet som de lege lata i punkt 4.2.2.

4.2.2 DET GJELDER IKKE EN ABSOLUTT REKLAMASJONSFRIST FOR MANGEL SOM BESTÅR ETTER MISLYKKET UTBEDRING

I motsetning til Høyesterett, svarte tingretten og lagmannsretten bekreftende på spørsmålet om det gjelder en absolutt reklamasjonsfrist etter mislykket utbedring. Partene var enige om når den absolutte reklamasjonsfristen begynte å løpe, men likevel uenige om når kjøperen skulle være avskåret fra å reklamere. Star Autoco mente at fristen begynte ved overtakelse av bilen i 2003, og at den således utløp i 2008. Steiner mente at det løp en ny reklamasjonsfrist fra utbedringsforsøket i 2006. De lavere instansene kom til at den absolutte reklamasjonsfristen gjaldt og var utløpt, men at det løp en ny og ulovfestet relativ reklamasjonsfrist fra da mangelen på ny ble oppdaget. Ifølge begge underinstansene måtte forbrukeren reklamere ”innen rimelig tid” etter oppdagelsestidspunktet. Denne relative reklamasjonsfristen vil jeg komme tilbake til i punkt 4.3 flg. I det følgende vil drøftelsen kun omhandle den absolutte reklamasjonsfristen.

Høyesterett så annerledes på spørsmålet om den absolutte reklamasjonsfristen etter mislykket utbedringsforsøk enn underinstansene:

---

³⁶ Rt. 2013 s. 865 avsnitt 10-12.

”Spørsmålet er om det i disse tilfellene fortsatt gjelder noen absolutt reklamasjonsfrist for den aktuelle mangel overhodet, eller om den opprinnelige reklamasjonen er tilstrekkelig i denne relasjon.”³⁷

For å løse problemstillingen tolket førstvoterende, dommer Endresen, først ordlyden i fkjl. § 27. Det følger av bestemmelsens første ledd at ”[d]ersom det foreligger en mangel ved tingen, må forbrukeren [...] påberope seg mangelen”. Av bestemmelsens andre ledd fremgår det at ”[r]eklamasjon må senest skje to år etter at forbrukeren overtok tingen.” Partene var enige om at bruktbilen var ”ment å vare vesentlig lengre”, slik at den absolutte reklamasjonstiden var fem år. Steiner overtok bilen i 2003 og påberopte seg mangelen når han oppdaget den i 2005. Han hadde dermed reklamert rettidig jf. vilkårene i § 27.

Førstvoterende kom frem til at en naturlig forståelse av bestemmelsen tilsa at det ikke skal være nødvendig å reklamere mer enn én gang over ”samme mangel”.³⁸ Da Steiners opprinnelige reklamasjon i 2005 var rettidig, var dette tilstrekkelig til å *avbryte* den absolutte reklamasjonsfristen for den aktuelle mangelen. Denne slutningen bygger på at de nye rustskadene utgjorde *samme mangel* som den opprinnelige. Den absolutte reklamasjonsfristen var dermed overholdt og avbrutt etter førstvoterendes tolkning, selv om *reklamasjonen på utbedringsarbeidet* ikke ble fremsatt innen fem år fra overtakelsen av bilen.

Etter en gjennomgang av det øvrige og uklare rettskildematerialet, konkluderte Høyesterett enstemmig i tråd med førstvoterendes lovtolkning. Det gjelder ingen absolutt reklamasjonsfrist for mangel som består etter mislykket utbedringsforsøk. Forbrukeren kan derfor reklamere rettidig på mangelen, selv etter utløpet av den opprinnelige absolutte reklamasjonsfristen.

En konsekvens av denne regelen, er at forbrukere oppnår et sterkt vern. Sett bort fra foreldelsesreglene og den relative reklamasjonsfristen, kan forbrukere reklamere rettidig i ubestemt tid for den samme mangelen.

Løsningen synes å være alternativet som har størst ordlydsforankring i fkjl. § 27. Steiner forholdt seg lojal til selgeren ved å reklamere på mangelen innenfor fristen da han oppdaget den. Det er derfor rimelig at Steiner ikke måtte svare for selgers mislykkede utbedring.

---

³⁷ Rt. 2013 s. 865 avsnitt 32.

³⁸ Avsnitt 33.

På den annen side svekkes reklamasjonsreglenes forutberegnelighet. Selger har behov for å innrette seg og å avvikle avtaleforholdet etter en tid. Loven oppstiller en ”absolutt” frist på fem år i forbrukerkjøp for å ivareta selgers interesser. Høyesteretts tolkning av den absolutte reklamasjonsfristen ivaretar ikke disse interessene. Etter gjeldende rett kan krav dukke opp lang tid etter utløpet av den absolutte fristen, noe som er vanskelig for selger å kalkulere inn i driftsrisikoen. Regelen medfører en stadig og overhengende risiko for økonomisk tap for selgeren. En slik risiko synes å være urimelig for selger å bære.

Selgers innrettelses- og avviklingsbehov er imidlertid ikke like berettiget etter en mislykket utbedring som ellers. Det er selgers ansvar å sette tingen i kontraktsmessig stand etter rettidig reklamasjon. Dersom selger ikke klarer det, står han selv nærmest til å bære ansvaret for at mangelen fremdeles foreligger, selv om absolutt reklamasjonsfrist i utgangspunktet er utløpt.

Etter Rt. 2013 s. 865 gjelder det ikke en absolutt reklamasjonsfrist for mangel som består etter mislykket utbedring.

Regelen kan imidlertid være noe uklar og retts teknisk utfordrende å anvende. Den aktualiserer skjønnspregede vurderinger om hva som utgjør ”samme mangel”, og om en reparasjon må anses som mislykket. Vurderingene kan føre til varierende praksis og et høyt konfliktnivå mellom forbruker og selger.

Høyesteretts lovtolkning av fkjl. § 27 aktualiserer spørsmålet om hva den opprinnelige reklamasjonen dekker, altså hva som kan anses som ”samme mangel”.

4.2.3 HVA UTGØR ”SAMME MANGEL”?

For at den opprinnelig fremsatte reklamasjonen skal virke fristavbrytende, slik som tilfellet var i Rt. 2013 s. 865, må den *samme mangelen* bestå etter mislykket utbedring. Selv om bevisspørsmålet ikke var omtvistet for Høyesterett, ble det for tingretten og lagmannsretten anført at rustskadene som forelå i 2009, helt eller delvis, ikke var de samme som ble utbedret i 2006.³⁹ Dette aktualiserer det rettslige spørsmålet om hva som omfattes av uttrykket ”samme

---

³⁹ LB-2011-143546, s. 2 av dommens utskrift.

mangel”.⁴⁰ Siden dette var en viktig forutsetning for Høyesteretts slutning, drøftes problemstillingen i det følgende.

En naturlig språklig forståelse av ”samme mangel” tilsier at mangelen etter mislykket utbedring må være nøyaktig den samme som forelå ved overtakelse. Hva som omfattes av uttrykket ”samme mangel” slik Høyesterett benytter det, må imidlertid betraktes mer nyansert.

Det følger av fkjl. § 30 (2) at selgeren ikke har ”rett til å foreta mer enn to avhjelpsforsøk for samme mangel”. Det er naturlig å tolke Høyesteretts uttalelse om samme mangel i samsvar med begrepet som fremgår i bestemmelsen om gjennomføring av avhjelp. Begrepet er i begge tilfeller benyttet for å positivt angi hvilken mangel som må foreligge for at forbrukeren kan kreve henholdsvis retting eller heving.

I forarbeidene til bestemmelsen fremgår det at vurderingen av om samme mangel foreligger, må bero på en

”konkret vurdering. Av betydning for vurderingen vil det, foruten selve feilens karakter, bl.a være hva slags ting det dreier seg om og hvor langt [sic] tid som er gått siden den tidligere avhjelpssituasjonen.”⁴¹

Uttrykket ”bl.a” taler for at faktorene som listes opp i forarbeidene, ikke er uttømmende. Vurderingen må tilpasses det individuelle forholdet, og mange faktorer kan få betydning for resultatet.

På samme side i forarbeidene uttales det at

”Generelt bør det, for at selgeren skal kunne nå fram med at det ikke dreier seg om avhjelp av samme mangel, kunne forlanges at manglende *sammenheng* mellom feilene er synbar selv for en uprofesjonell kjøper.”

Begrepet ”samme mangel” har følgelig større rekkevidde enn det en ren språklig forståelse av begrepet tilsier. Det er ikke nødvendig at mangelen er nøyaktig lik den opprinnelige. Det er tilstrekkelig at en gjennomsnittlig forbruker anser den opprinnelige feilen som årsaksbetingende for den feilen som foreligger etter mislykket utbedring. Det må kun være en

---

⁴⁰ Rt. 2013 s. 865 avsnitt 33.

⁴¹ NOU 1993: 27 s. 136 (min kursivering).

tilsynelatende årsakssammenheng mellom feilene for å konstatere at samme mangel foreligger.

En slik tolkning støttes av Tverberg, som sier at ”begrepet «samme mangel» [...] må gis en relativt vid forståelse.”⁴²

Eksempelvis kan rust ha angrepet litt andre steder på bildørene enn den opprinnelige rusten. Dersom rusten viser seg over vinduet etter en utbedring helt nede på dørene, taler dette for at det ikke er samme mangel. Men om rusten viser seg *i nærheten* av den opprinnelige rusten, slik som i Steiners tilfelle, taler det for at det er tilstrekkelig årsakssammenheng mellom den opprinnelige og den foreliggende feilen. Det vil da være samme mangel, ettersom den opprinnelige rustskaden har forårsaket den foreliggende rusten.

Fordi spørsmålet om samme mangel ikke kom på spissen i Rt. 2013 s. 865, forholdt Høyesterett seg tause om innholdet av begrepet. Dette medfører at de nærmere grensene for hva ”samme mangel” omfatter, fremdeles fremstår som usikre. Etter Høyesteretts begrunnelse for reklamasjonsfristens avbrytelse, kan det imidlertid fastslås at feilen ikke behøver å være identisk med den opprinnelige.

For å unngå den skjønnspregede problemstillingen om den foreliggende rusten var samme mangel som den opprinnelige, kunne Høyesterett valgt andre løsninger enn avbrytelse av den absolutte reklamasjonsfristen. For det første kunne de ha konkludert med at den opprinnelige fristen fortsatte å løpe, slik som underinstansene gjorde. For det andre kunne de ha oppstilt en ny femårs reklamasjonsfrist fra utbedringen, etter analogi fra reglene om omlevering.

I det følgende vil disse alternativene drøftes med utgangspunkt i Høyesteretts behandling av de relevante rettskildene, for å avgjøre om det foreligger tilstrekkelig rettslig grunnlag for å begrunne slike resultat. Videre vil det foretas de lege ferenda-betraktninger i henhold til de alternative løsningene.

4.2.4 BØR DEN OPPRINNELIGE ABSOLUTTE REKLAMASJONSFRISTEN GJELDE ETTER MISLYKKET UTBEDRING?

---

⁴² Tverberg (2008), s. 492.

Høyesterett kom til at den opprinnelige reklamasjonen var fremsatt i tide, og at den absolutte reklamasjonsfristen for den aktuelle mangelen var avbrutt en gang for alle. Det er på dette punkt Høyesteretts begrunnelse skiller seg mest fra underinstansenes. Både tingretten og lagmannsretten kom til at den absolutte reklamasjonstiden var gjeldende og utløpt, uten at dette fikk avgjørende betydning for sakens utfall.⁴³

Ifølge underinstansene måtte den absolutte reklamasjonsfristen jf. fkjl. § 27 (2) forstås bokstavelig, slik at den alltid løper ut fem år etter overtakelsen. En slik tolkning tilsier at reklamasjonsfristen ikke påvirkes av innsigelser som fremsettes om tingens tilstand. Uttrykket ”Reklamasjon *må senest skje*”⁴⁴ taler nettopp for at reklamasjon *må* fremsettes innenfor den absolutte fristen, uavhengig av om reklamasjonen gjelder opprinnelig mangel, eller mangel som består etter mislykket utbedring.

Reklamasjonsfristens betegnelse som ”absolutt” taler også for en slik bokstavelig tolkning. Ordlyden i fkjl. § 27 (2) åpner ikke eksplisitt for unntaksvise tolkninger eller fristavbrytelser, slik Høyesterett legger til grunn etter mislykkede rettingsforsøk. Høyesteretts tolkning kan således synes å stride mot fristens absolutte preg. Samlet taler dette for at ordlyden i § 27 (2) danner et tilstrekkelig rettslig grunnlag for at Høyesterett kunne ha opprettholdt den opprinnelige absolutte reklamasjonsfristen.

Spørsmålet er etter dette hvorfor Høyesterett ikke valgte å tolke fkjl. § 27 (2) bokstavelig.

Den ene grunnen kan være at det øvrige rettskildebildet talte for å avbryte reklamasjonsfristen. For det andre kan det være at Høyesterett vurderte og vektla hensynene bak de respektive løsningsalternativene, i favør av fristavbrytelse. Før rimelighetsbetraktningene bak en bokstavelig tolkning av reklamasjonsfristen behandles, vil jeg kort se på Høyesteretts bruk av forarbeidene som rettskildemessig argument for å avbryte fristen.

I Rt. 2013 s. 865 avsnitt 34 uttalte førstvoterende at det ikke er noe i forarbeidene som taler for at den absolutte reklamasjonsfristen fremdeles skal gjelde for en mangel det allerede er reklamert på, og som består etter mislykket utbedringsforsøk. Høyesteretts bruk av

---

⁴³ Det gjaldt likevel en ekstraordinær reklamasjonsfrist etter mislykket utbedring, se LB-2011-143546 s. 7 av dommens utskrift.

⁴⁴ Fkjl. § 27 (2) 1. pkt. (min kursivering).

forarbeidene er her lite balansert. Forarbeidene bidrar nemlig verken til å bekrefte eller avkrefte eksistensen av den absolutte reklamasjonsfristen i slike tilfeller. Forarbeidene kunne dermed like gjerne bli brukt til å argumentere i motsatt retning, dersom vinklingen på retorikken hadde vært snudd. Det er ingenting i forarbeidene som taler for at den absolutte reklamasjonsfristen ikke er relevant etter mangelfull utbedring.

Høyesteretts bruk og vinkling av forarbeidene kan kanskje delvis belyse den rettskildemessige begrunnelsen for hvorfor de kom til det resultatet de gjorde. I og med at det ikke tas stilling til spørsmålet i forarbeidene, kan ikke denne begrunnelsen være avgjørende for hvilken regel som bør gjelde. Hensyn og rimelighetsbetraktninger bak Høyesteretts løsningsalternativer, vil etter dette være avgjørende for vurderingen av hvilken regel som er mest hensiktsmessig.

I rimelighetsbetraktningene bak de alternative reglene, må hensynet til selgers forutberegnelighet veies opp mot et effektivt forbrukervern.

For det foreliggende tilfellet ville en rigid og bokstavelig tolkning av fkjl. § 27 (2), medført at reklamasjonen på reklamasjonsarbeidet var fremsatt for sent. Steiners krav ville således ha falt bort.

Hensynet til forutberegnelighet i kjøpsforhold taler for en slik løsning. Det er ”et sterkt behov for klare regler i kjøp mellom profesjonelle og forbrukere”.⁴⁵ Regelen som oppstilles av Høyesterett fordrer skjønnsmessige vurderinger i anvendelsen. Skjønnspregede og uklare regler kan føre til økt konfliktnivå mellom partene, som selvsagt mener at regelen må forstås i deres favør. Regelen blir således en konfliktkatalysator. Prosessøkonomiske hensyn taler for at regelen burde vært klarere utformet, slik at risikoen for konflikter ble redusert. En absolutt femårsfrist, uten unntak, er et klarere alternativ.

Star Autoco argumenterte for at den absolutte fristen fremdeles måtte gjelde på bakgrunn av rimelighetsbetraktninger knyttet til deres ”eksponering” som bruktbilselger.⁴⁶ Denne anførselen forstås slik at avbrytelse av reklamasjonsfristen vil øke og forlenge selgerens ansvar for mangelsreparasjoner på en urimelig måte.

Formålet med en absolutt reklamasjonsfrist, er at selgeren etter en tilmålt tid må kunne frasi seg ansvaret for tingens egenskaper og innrette seg på at avtalen er slutført. Dersom den

---

⁴⁵ Innst. O. nr. 69 (2001-2002) pkt. 3.1.2.

⁴⁶ Avsnitt 44.

absolutte reklamasjonsregelen skal anvendes ulikt på mangler før og etter mislykket utbedring, vil ikke behovet for klarhet og forutberegnelighet tilfredsstilles. Selger bør etter en gitt tid være trygg på at avtaleforholdet er avviklet og at det ikke kan reises nye krav mot ham. Innrettelseshensyn og behovet for avvikling taler for at absolutt reklamasjonsfrist også må gjelde for tilbakevendte mangler. En slik løsning ville styrket forutberegneligheten til reklamasjonsreglene, og sørget for en klarere, mer selgervennlig og retts teknisk enklere regel enn den som gjelder etter dommen. Reklamasjonsfristen ville etter en slik regel alltid gått ut fem år etter overlevering.

Gjeldende rett etter dommen medfører at fristen mister sitt absolutte preg, ettersom den kan avbrytes. Det vil videre være vanskelig å stille opp generelle føringer for når en reklamasjon likevel kan fremsettes rettidig etter utløpet av opprinnelig reklamasjonsfrist.

Forbrukere har allerede et tilfredsstillende sterkt vern med fem års reklamasjonsfrist. Dette er en mye lengre reklamasjonsfrist enn forbrukere i flere av våre naboland har. Hensynet til næringslivet taler for at den opprinnelige absolutte reklamasjonsfristen må gjelde.

Hensyn som taler mot at opprinnelig reklamasjonsfrist skal gjelde, er for det første det konkrete tilfellet av urimelighet den ville medføre. Kjøperen har allerede forholdt seg lojalt til selgeren da han reklamerte rettidig over samme mangel. Mangelen er ikke utbedret, og de samme hensyn gjør seg dermed gjeldende som ved den opprinnelige reklamasjonen.

Hensikten med rettingsbeføyelsen er at tingen skal rettes til kontraktsmessig stand. Det ville vært urimelig om forbrukeren måtte svare for selgerens mislykkede forsøk på å levere kontraktsmessig ytelse. Selgers behov for avvikling av kontraktsforhold etter mislykkede utbedringsforsøk er derfor mindre berettiget enn i andre reklamasjonstilfeller. Dette taler for at den absolutte reklamasjonsfristen må kunne avbrytes, slik at særskilte innsigelser, som reklamasjon på mislykket utbedringsforsøk, også kan føre frem etter opprinnelig fristslutt.

Hensikten bak retting som misligholdsbeføyelse tilsier at forbrukeren kan forvente å få overlevert en ting i kontraktsmessig stand etter første gangs utbedring. Dersom det første rettingsforsøket ikke lykkes, har forbrukeren krav på ny retting. Hensynet til forbrukerens forventninger ivaretas dersom den absolutte reklamasjonsfristen avbrytes når opprinnelig reklamasjon fremsettes, og utbedring ikke gir et tilfredsstillende resultat. Avhjelpsbeføyelsen i forbrukerkjøpsloven ville vært illusorisk i tilfeller som i Rt. 2013 s. 865, om ikke reklamasjonsfristen ble avbrutt.

En rigid absolutt frist ville oppfordret næringslivet til å foreta billige og spekulative utbedringer, designet for kun å holde mål til fristens utløp. En slik oppfordring ville skapt mistillit til næringslivet, både hos forbrukere og hos de seriøse aktørene i bransjen. De sistnevnte ville opplevd større konkurranse fra useriøse aktører, som ikke ville levert samme kvalitet på ytelsene. Spekulantenes økonomiske motivasjon og haltende utbedringer ville vært egnet til å sverte bruktbilbransjens rykte, til skade for de seriøse aktørene.

Forbrukere bruker store summer på bruktbiler, og behøver derfor et effektivt vern mot mislykkede utbedringer og tvilsomme aktører. Dersom en *absolutt* femårsfrist gjaldt, ville forbrukere selv måtte vurdere reparasjonsarbeidet veldig nøye for å sikre seg mot mislykkede utbedringer. Slike undersøkelser krever gode tekniske kunnskaper om biler, noe det ville vært urimelig å kreve fra en gjennomsnittlig forbruker. Alternativet om en unntaksfri femårsregel forutsetter etter dette en høy aktsomhetsnorm hos forbrukere. Dette synes å være en uheldig regel.

Etter en helhetsvurdering er det mer rimelig å legge til grunn førstvoterendes lovtolkning, enn å fastholde den opprinnelige absolutte reklamasjonsfristen. Det bør være tilstrekkelig å reklamere én gang per mangel for å oppnå kontraktmessig ytelse.

Den opprinnelige absolutte reklamasjonsfristen bør ikke gjelde for bestående mangler etter mislykket utbedring.

4.2.5 BØR DET OPPSTILLES EN NY ABSOLUTT REKLAMASJONSFRIST ETTER MISLYKKET UTBEDRING?

4.2.5.1 Innledning

Høyesteretts andre alternativ var å oppstille en *ny* absolutt reklamasjonsfrist for den aktuelle mangelen, med løpetid fra avsluttet utbedring. I forhold til det foregående alternativet om en fortsatt gjeldende absolutt reklamasjonsfrist, ville dette vært en mer utvidende tolkning av forbrukerkjøpslovens ordlyd. Det er derfor mer vesentlig for dette alternativet å problematisere om det foreligger tilstrekkelig rettsgrunnlag for en slik løsning.

4.2.5.2 Foreligger det tilstrekkelig rettsgrunnlag for å oppstille en ny absolutt reklamasjonsfrist?

Dersom selgeren *omleverer* eller *skifter* en *vesentlig komponent*, er det sikker rett at det løper en *ny* absolutt reklamasjonsfrist fra omleveringstidspunktet.⁴⁷ Høyesterett kunne dratt analogi fra reklamasjonsreglene for omlevering, og stilt opp en ny absolutt reklamasjonsfrist fra det mislykkede rettingsforsøket. Fristen ville da løpt ut i 2011, og Steiner ville således hatt sitt krav i behold.

En ny absolutt reklamasjonsfrist etter mislykket utbedring mangler imidlertid rettslig forankring i både forbrukerkjøpslovens lovtekst og forarbeider. Lovgivers taushet om andre beføyelser enn omlevering, herunder utbedring, taler for at lovgiver har tatt et bevisst valg gjennom formuleringen i forarbeidene og fkjl. § 27 om at det ikke gjelder en ny absolutt reklamasjonsfrist etter mislykket utbedring. Det er på denne bakgrunn usikkert om Høyesterett ville hatt tilstrekkelig rettslig grunnlag for å stille opp en ny absolutt reklamasjonsfrist etter mislykket utbedring.

For en analogisk anvendelse av reklamasjonsregelen for omlevering, taler nærheten mellom retting og omlevering som avhjelpsbeføyelser. Beføyelsene er regulert sammen i fkjl. § 29, og vilkårene for å påberope seg disse er felles. Forbrukere kan i utgangspunktet velge hvilke av beføyelsene de skal påberope seg.

Beføyelsene er imidlertid vesensforskjellige, da omlevering fører til at forbrukeren får en ny gjenstand. Det er naturlig at det løper en ny absolutt reklamasjonsfrist etter overlevering av en ny ting. Ved retting vil den opprinnelig leverte tingen rettes til kontraktsmessig forfatning. Det forutsettes ikke at tingen etter retting skal være like holdbar som en ny ting. Ny absolutt reklamasjonsfrist bør derfor ikke løpe. At forbrukeren kan velge omlevering i stedet for retting, er ikke mer enn et utgangspunkt. Ved bruktbil kjøp vil imidlertid omlevering være et veldig snevert og upraktisk unntak jf. punkt 3.2 ovenfor. Dette taler for at retten ikke kunne stille opp en regel med grunnlag i analogi.

I avsnitt 40 sammenlignet Høyesterett forbrukerkjøpsretten med entrepriseretten. I entrepriseretten gjaldt det ikke en ny absolutt frist for mangler etter mislykket utbedring før

---

⁴⁷ Ot.prp. nr. 80 (1986-1987) s. 81.

spørsmålet ble regulert i Norsk Standard-kontrakt. Før reguleringen kunne domstolene heller ikke i entrepriseretten oppstille ny absolutt reklamasjonstid på ulovfestet grunnlag. Dommer Endresen uttalte i avsnitt 43 at ny absolutt reklamasjonsfrist ”vanskelig kan oppstilles av domstolene på fritt grunnlag.” Dette er et spørsmål som lovgiver er best kvalifisert for å ta stilling til. Som rettsskapende organ må domstolen opptre med varsomhet.

Med denne drøftelsen klargjorde domstolen sin manglende kompetanse og tilbakeholdne vilje til å danne en ny, ulovfestet absolutt reklamasjonsfrist. En slik tolkning tilsier at Høyesterett lar det være opp til lovgiver å oppstille en slik regel i forbrukerkjøpsretten, på lik linje med hvordan spørsmålet reguleres i entrepriseretten gjennom Norsk Standard-kontrakter.

Høyesterett kan etter dette ikke stille opp en ny absolutt reklamasjonsfrist etter mislykket utbedringsforsøk. En slik regel kan imidlertid vurderes av *lovgiver* i etterkant av Rt. 2013 s. 865. I det følgende vil derfor rimelighetsbetraktninger og hensyn bak alternativet stilles opp mot gjeldende rett i lovgivers perspektiv.

4.2.5.3 Bør lovgiver oppstille en regel om ny absolutt reklamasjonsfrist etter mislykket utbedring?

I og med Høyesteretts begrensede rettsskapningskompetanse, og dertil deres forsiktighet med å skape ulovfestet rett, vil det i etterkant av Rt. 2013 s. 865 være opp til lovgiver å vurdere hvilken absolutt reklamasjonsregel som er mest hensiktsmessig etter mislykket utbedring.

For en ny absolutt reklamasjonsfrist taler næringsinteresser. Selger ville fått større forutberegnelighet i forhold til hans behov for å innrette seg i tiltro til at krav ikke lenger kan gjøres gjeldende mot ham. Han ville kunne forutse utgifter, eller risiko for utgifter, i langt større grad enn etter gjeldende rett som oppstiller en ubegrenset frist til å reklamere.⁴⁸ En overskuelig sistefrist til å gjøre et mislykket utbedringsforsøk gjeldende, ville dermed ivarett selgers behov for avvikling på en bedre måte enn gjeldende rett.

Regelen om fristavbrytelse etter gjeldende rett kan virke som en hvilepute for forbrukere. En ubegrenset absolutt reklamasjonsfrist oppfordrer ikke forbrukere til å opptre lojalt mot

---

⁴⁸ Forutsatt at den relative fristen, omtalt i punkt 4.3 nedenfor, er overholdt, og at kravet ikke er foreldet.

selgere. Uansett når feilen måtte fremtre igjen, vil det være innenfor fristen. Forbrukeren trenger derfor ikke gjøre undersøkelser eller være særlig aktsom for å avdekke at mangelen består etter utbedring. Dette kan føre til uforutsette og unødvendig store tap på selgers hånd, lang tid etter at utbedringsarbeidet er utført.

En ny absolutt frist løpende fra utbedring for den aktuelle mangelen er også en klarere og retts teknisk enklere regel enn gjeldende rett. Lik praktisering av forlenget reklamasjonsfrist etter alle utbedringer, uten vanskelige og skjønnsmessige kriterier, medfører en trygghet for de involverte aktører. Det er eksempelvis enklere å bevise hvilken mangel som har vært reparert, enn å vurdere hvor langt den opprinnelige reklamasjonen strekker seg.

Samtidig ville forbrukere fremdeles hatt tilstrekkelig trygghet i forbindelse med utbedringer, i og med at selger vet hvor langt hans ansvar rekker. Selger ville derfor hatt et klart incentiv til å gjøre en så god og varig reparasjonsjobb som mulig. I likhet med gjeldende rett, ville en ny absolutt reklamasjonsfrist heller ikke medføre et smutthull i markedet for spekulative aktører, slik tilfellet hadde vært om den opprinnelige absolutte reklamasjonsfristen skulle gjelde.⁴⁹

En lang eller ubegrenset absolutt reklamasjonsfrist vil også vanskeliggjøre bevisspørsmålene som eventuelt reises etter utbedringsarbeidet. Det kan være vanskelig nok å bevise hvilke tiltak selgeren foretok seg fem år etter utbedringen. En enda lengre reklamasjonsfrist vil kunne skape mange konflikter om bevis. Dersom reparasjonsarbeidet holder mål i fem år, vil dette i seg selv være et godt argument for at utbedringen var vellykket.

En fem års reklamasjonsfrist på utbedringsarbeid ville også gitt forbrukere et nesten like sterkt vern som gjeldende rett etter Rt. 2013 s. 865, samtidig som selgers forutberegnelighet ville blitt betraktelig forbedret.

Ifølge lov 16. juni 1989 nr. 63 om håndverkertjenester m.m for forbrukere (hvtjl.) § 22 jf. forarbeidene,⁵⁰ løper det en ny absolutt reklamasjonsfrist etter mislykket avhjelpsforsøk på håndverkertjenester. Forbrukerrettens sammenheng taler for at en ny absolutt reklamasjonsfrist også må gjelde etter mislykket utbedringsforsøk i forbrukerkjøpsretten.

Hensyn som taler mot en ny reklamasjonsfrist, er for det første svekkelsen av forbrukervernet i forhold til gjeldende rett. Høyesterett har oppstilt en meget forbrukervennlig regel, der en

---

⁴⁹ Se punkt 4.2.4.

⁵⁰ Ot.prp. nr. 29 (1988-1989) s. 87.

reklamasjon, i teorien, kan fremsettes rettidig i ubegrenset tid etter den opprinnelige fristens utløp.

Dette teoretiske scenarioet har imidlertid begrenset praktisk interesse. Det vil nok høre til sjeldenhetene at det reklameres på utbedringsarbeid mer enn fem år etter utbedringen. Dette kan tilsa at det ikke vil ha praktisk betydning å stille opp en absolutt frist på fem år etter utbedringsforsøket. Dette argumentet kan imidlertid ikke få betydelig vekt, fordi selgere likevel vil ønske et bestemt avslutningstidspunkt for avtaleforholdet. Selv om scenarioet ikke er veldig praktisk, kan det forekomme unntakstilfeller. En absolutt reklamasjonsfrist vil sikre selgere mot slike unntak.

En ny absolutt frist etter mislykket utbedringsforsøk virker som et bedre kompromiss mellom selgers behov for forutberegnelighet og forbrukers behov for vern, enn det som er gjeldende rett etter Rt. 2013 s. 865.

Lovgiver bør stille opp en regel om ny absolutt reklamasjonsfrist etter mislykket utbedringsforsøk.

4.2.6 KAN PARTENE AVTALE EN NY ABSOLUTT REKLAMASJONSFRIST?

4.2.6.1 Innledning

Etter gjeldende rett gjelder det altså ikke en absolutt reklamasjonsfrist etter mislykket utbedring. Om nye absolutte frister kan *avtales* i et forbrukerkjøpsforhold, er imidlertid en av problemstillingene som har dukket opp i dommens kjølvan. Norges Bilbransjeforbund, som var partshjelper for Star Autoco i saken, har i etterkant av dommen publisert et infoskriv til bruktbilselgere. Her fremgår det at reklamasjonsfrister på utbedringsarbeid kan avtales.⁵¹ En slik tolkning kan begrense dommens betydning for forbrukervernet. Infoskrivet grunner på Høyesteretts premiss i avsnitt 43:

---

⁵¹<http://www.nbf.no/getfile.php/NYE%20FILER/Høyesterettsdom.pdf>, Norges bilbransjeforbund, 19.3.2014.

”Poenget i vår sammenheng er likevel at slike absolutte frister vel etter omstendighetene kan avtales, men vanskelig kan oppstilles av domstolene på fritt grunnlag.”

En naturlig forståelse av premisset vil isolert sett tilsi at nye absolutte frister kan avtales mellom partene.

Bilbransjeforbundet henviste kun til avsnitt 43, men begrunnet ikke det rettslige grunnlaget for avtaleadgangen ytterligere. De synes imidlertid ikke å ha tatt tilstrekkelig hensyn til premissets *kontekst*.

Konteksten for premisset drøftes i det følgende.

4.2.6.2 Premissets kontekst

Formuleringen ”i vår sammenheng” tilsier at premisset må leses sammen med den foranledigede konteksten for å gi fullstendig mening.

I avsnitt 40-42 gjorde Høyesterett rede for reklamasjonsfrister over utbedringsarbeid i entrepriseretten. I de nyeste standardene, NS 8405 og 8407, gjelder det en ny absolutt reklamasjonsfrist på fem år fra avslutningen av utbedringsarbeidet. Likevel skal ikke fristen løpe lengre enn ett år utover den opprinnelige reklamasjonsfristen. Om dette uttaler Marthinussen at

”konsekvensen av denne bestemmelsen [kan] bli at byggherren er avskåret fra å gjøre nye krav gjeldende mot totalentreprenøren etter seks år fra overtakelse (5 år + 1 år). Dette synes strengt og vil kunne åpne for urimelige løsninger. Byggherren bør derfor følge nøye med på at totalentreprenøren foretar en reell utbedring.”⁵²

Før spørsmålet ble regulert gjennom standardvilkår, hadde byggherren lengre tid på å reklamere på mislykket utbedring.

---

⁵² Karl Marthinussen m.fl., *NS 8407 : alminnelige kontraktsbestemmelser for totalentrepriser med kommentarer*, 2012, s. 687.

Høyesteretts poeng med å henvise til entrepriserettens område, er å understreke dets manglende kompetanse til å stille opp en ny absolutt reklamasjonsfrist på ulovfestet grunnlag. De holder likevel muligheten åpen for at partene ”etter omstendighetene” kan avtale slik frist, på lik linje med hvordan frister avtales gjennom NS-avtaler i entrepriseretten. Det må etter dette spørres om hvilke omstendigheter som må foreligge for at partene skal kunne avtale ny absolutt reklamasjonsfrist.

4.2.6.3 Hvilke omstendigheter må foreligge for at partene kan avtale ny absolutt reklamasjonsfrist etter utbedring?

Det fremgår i avsnitt 43 at Høyesterett mener at nye absolutte frister kan avtales. Spørsmålet er om Høyesterett mente at dette må gjelde for forbrukerkjøpsforhold som for entrepriseforhold. Det er etter dette avgjørende å avklare premissets rekkevidde.

Høyesterett gjorde et parallelt dykk i entrepriseretten for å underbygge sin konklusjon om at ny reklamasjonsfrist, verken i entrepriseretten eller forbrukerkjøpsretten, kunne stilles opp av domstolen på ulovfestet grunnlag. Utviklingen i entrepriseretten har vært å stille opp nye reklamasjonsfrister i NS-avtaler som regulerer spørsmålet eksplisitt.

Det kan hevdes at avsnitt 43 ville vært meningsløst om premisset ikke gjelder forbrukerkjøpsforhold direkte. Etersom hovedproblemstillingen for Høyesterett omhandlet forbrukerkjøpsrett, ville det vært misvisende dersom premisset ikke skulle omfatte forbrukerkjøp. Høyesterett hadde mulighet til å presisere omfanget av uttalelsen, dersom formuleringen ikke var tenkt så vidtfavnende.

Begrunnelsen bak Høyesteretts behandling av entrepriseretten må imidlertid få avgjørende betydning for hva premisset var tilsiktet å omfatte. Entrepriseretten trekkes inn for å begrunne Høyesteretts manglende kompetanse og vilje til å oppstille en ulovfestet absolutt reklamasjonsfrist etter mislykket utbedring i forbrukerkjøp. Det finnes ikke tilstrekkelig lovhjemmel for å forankre og oppstille *ny* absolutt reklamasjonsfrist i forbrukerkjøpsloven.⁵³ Entrepriseretten brukes som eksempel på at det heller ikke på andre rettsområder kan oppstilles ny reklamasjonsfrist etter mislykket utbedring på *ulovfestet* grunnlag. Dersom det

---

⁵³ Se punkt 4.2.5.2.

ikke foreligger lovhjemmel, må det finnes et annet rettslig grunnlag for ny frist. Avtaler kan etter omstendighetene være slikt grunnlag, og slik løses problemstillingen i entrepriseretten gjennom regulering i NS-avtaler. Entrepriseretten preges imidlertid av avtalefrihet. Dette taler for at avtalefrihet er en av de kontekstuelle omstendigheter som må foreligge for at partene kan avtale nye reklamasjonsfrister.

Når Høyesterett eksemplifiserer med at avtaler kan gjøres gjeldende for å regulere en slik frist på entrepriserettens område, gjelder ikke dette nødvendigvis for forbrukerkjøpsretten også. Det er nettopp den begrensede avtalefriheten i forbrukerkjøpsretten som skiller rettsområdene fra hverandre. At man kan avtale seg til nye frister på andre rettsområder, får dermed ikke direkte virkning for forbrukerkjøpsforhold.

Avtalefrihet er en omstendighet som må foreligge for at partene skal kunne avtale ny absolutt reklamasjonsfrist etter utbedring.

Spørsmålet blir dermed om ny reklamasjonsfrist etter utbedring kan avtales i forbrukerkjøp.

4.2.6.4 Er avtale om ny absolutt reklamasjonsfrist etter utbedringsarbeid i strid med forbrukerkjøpslovens ufravikelighet?

Det følger av fkjl. § 3 (1) at ”Det kan ikke avtales eller gjøres gjeldende vilkår som er ugunstigere for forbrukeren enn det som følger av loven her.” Forbrukerkjøpslovens regler er ufravikelige, om ikke annet er uttrykkelig forutsatt i de bestemte regler.⁵⁴

Den absolutte reklamasjonsfristen jf. § 27 (2) er en ufravikelig regel. Forbrukeren kan etter dette ikke stilles dårligere etter avtale enn hva som følger av bestemmelsen.

Spørsmålet om absolutt reklamasjonsfrist etter utbedring er imidlertid ikke eksplisitt regulert i § 27 (2). Siden spørsmålet ikke er regulert av ordlyden i den preseptoriske forbrukerkjøpsloven, taler det for at vilkår om ny reklamasjonsfrist etter utbedring *kan* avtales. Høyesteretts uttalelse om at det ikke kan innfortolkes en *ny* reklamasjonsfrist i § 27 (2),⁵⁵ taler også for at spørsmålet ikke omfattes av preseptoriske regler.

---

⁵⁴ Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) s. 158.

⁵⁵ Avsnitt 44.

Hensynet til næringslivets behov for endelige reklamasjonsfrister, tilsier også at slike frister kan avtales. Dette er hensyn som forutberegnelighet, avviklings- og innrettelseshensyn, som er gjennomgått ovenfor i blant annet punkt 3.2.

Selv om absolutt reklamasjonsfrist etter utbedring ikke reguleres uttrykkelig, kan likevel *tolkningen* av § 27 (2) være avgjørende for adgangen til å avtale slik frist. Tverberg uttaler at

”Ufravikeligheten er ikke begrenset til spørsmål som er uttrykkelig regulert i loven, så lenge det aktuelle tolkingsresultatet «følger av loven her».”⁵⁶

Høyesterett tolket § 27 (2) dithen at den absolutte reklamasjonsfristen var avbrutt og ikke lenger gjeldende for den aktuelle mangelen etter den opprinnelige reklamasjonen. Spørsmålet etter dette er om avbrytelsen av den absolutte reklamasjonsfristen er en ufravikelig regel etter forbrukerkjøpsloven.

Ettersom den absolutte reklamasjonsfristen ikke lenger gjelder etter mislykket utbedring jf. Høyesteretts tolkning av § 27 (2), kan det neppe stilles opp en tilsvarende frist etter avtale. Avbrytelsen av reklamasjonsfristen ”følger av loven her”, og en avtale kan dermed ikke stille forbrukeren i en dårligere posisjon enn det som følger av loven. En avtalt absolutt reklamasjonsfrist ville vært et substitutt for regelen som Høyesterett innfortolket i § 27 (2). Høyesterett har eksplisitt uttalt at det er tilstrekkelig med én rettidig reklamasjon for å fremme mangelskrav etter mislykket utbedring.⁵⁷ At Høyesteretts tolkningsresultat av § 27 (2) i slike tilfeller er et ”ikke-resultat”, altså at den absolutte reklamasjonsfristen *avbrytes*, kan ikke være avgjørende for om spørsmålet er omfattet av forbrukerkjøpslovens ufravikelighet. Fristens avbrytelse er til forbrukerens fordel, noe som også taler for at spørsmålet omfattes av forbrukerkjøpslovens ufravikelighet.

Forbrukeren ville etter en avtaleadgang blitt stilt i en dårligere posisjon enn det som følger av forbrukerkjøpsloven § 27, slik denne er tolket av Høyesterett. Hensynet til et sterkt forbrukervern taler for at det ikke kan inngås avtale om ny absolutt reklamasjonsfrist.

---

⁵⁶ Tverberg (2008), s. 140.

⁵⁷ Rt. 2013 s. 865 avsnitt 33.

På samme måte som det ikke kan avtales vilkår om spesiell reklamasjon for å påberope seg misligholdsbeføyelser i forbrukerkjøp,⁵⁸ bør det heller ikke være adgang til å avtale en absolutt reklamasjonsfrist som i utgangspunktet ikke gjelder etter forbrukerkjøpsloven.

Svaret på spørsmålet om det kan avtales nye absolutte reklamasjonsfrister etter mislykket utbedring, fremstår som usikkert. Momentene ovenfor trekker imidlertid i retning av at slike avtaler ikke kan gjøres gjeldende jf. fkjl. § 3.

Avtale om ny reklamasjonsfrist etter utbedringsarbeid er i strid med forbrukerkjøpslovens ufravikelighet.

Siden det kan trekkes tvil om konklusjonen, må også premissets rettskildevækt vurderes.

4.2.6.5 Rettskildevækten av premisset i avsnitt 43

Det er vanskelig å fastslå det materielle innholdet i avsnitt 43. Premissets rettskildevækt vil etter dette kunne bidra til å besvare spørsmålet om det kan avtales ny absolutt reklamasjonsfrist etter mislykket utbedring.

Det ble ikke anført i saken at partene hadde inngått avtale om ny absolutt reklamasjonsfrist. Spørsmålet om avtaleadgangen ble derfor ikke behandlet særlig grundig av Høyesterett. Likevel valgte Høyesterett å poengtere problematikken som kan oppstå som følge av at den opprinnelige absolutte reklamasjonsfristen er avbrutt etter mislykket utbedring. Innholdet i avsnitt 43 er derfor ikke *nødvendig* for å begrunne rettens avgjørelse. I motsetning til *ratio decidendi*, som er nødvendige domsgrunner, er dette et *obiter dictum*, en uttalelse som ikke er nødvendig for å begrunne sakens resultat. Dette skaper usikkerhet om premissets prinsipielle rettskildevækt.

I den alminnelige rettskildelæren er det en generell oppfatning av at *obiter dictum* ikke har den samme rettskildevækten som de nødvendige domsgrunnene. Likevel mener flere at *obiter dicta*, etter omstendighetene, kan ha prejudikatsvirkning.⁵⁹ Høyesterett har benyttet slike

---

⁵⁸ Tverberg (2008), s. 140.

⁵⁹ Se bl.a. Jens Edvin A. Skoghøy, ”Dommerrollen gjennom de siste 50 år – noen utviklingstrekk”, *Lov og Rett*, 01-02/2011, s. 17 flg.

sidebemerkinger i økende grad, med mål om å gi prinsipielle føringer for spørsmål som ikke har umiddelbar relevans for den aktuelle saken.⁶⁰ Obiter dicta kan dermed fjerne rettsusikkerhet og dempe konflikter som oppstår på grunn av uavklarte rettslige spørsmål. Det er derfor prosessøkonomisk hensiktsmessig at Høyesteretts sidebemerkinger får rettskildemessig vekt. Spørsmålet det tas stilling til får en løsning, uten at det blir nødvendig med full prosess om et konkret tvistetilfelle. Dette er det bærende hensynet bak obiter dicta generelt.

Hagstrøm har tatt til orde for at obiter dictum neppe er mindre betydningsfulle enn ratio decidendi.⁶¹ Uttalelsens vekt må imidlertid vurderes ut fra de konkrete omstendigheter, hvor klar uttalelsen er, og hvor prinsipielt viktig det er for Høyesterett å gi en slik uttalelse.

Høyesterett vil nødvendig formulere premisser om noe som ikke er viktig og vel fundert.⁶² Når Høyesterett, om enn implisitt, stiller seg enstemmig bak uttalelsen i avsnitt 43, taler dette for at premisset må gis en viss vekt. Det kan likevel stilles spørsmål om de øvrige dommerne faktisk stiller seg bak obiter dicta jf. deres tiltreden av førstvoterendes begrunnelse: ”Jeg er i det *vesentlige* og i *resultatet* enig med førstvoterende”. De øvrige dommerne må dissentere for å ta eksplisitt avstand fra et uttalt obiter dictum. Dette kan i mange tilfeller være uheldig for dommens prejudikatsverdi, og medføre praktisk merarbeid for dommerne.

I avsnitt 43 tar Høyesterett stilling til en praktisk problemstilling som oppstår som en konsekvens av at den opprinnelige reklamasjonsfristen avbrytes. Et slikt spørsmål er viktig å avklare, spesielt for bruktbilforhandlere.

Premisset i avsnitt 43 er imidlertid noe uklart og vagt formulert. Høyesterett benytter ord og uttrykk som ”vel” og ”etter omstendighetene”, som kan tyde på en tilsiktet vaghet. Det kan være tvilsomt om Høyesterett ville ta et standpunkt i spørsmålet om reklamasjonsfrister kan avtales i forbrukerkjøp. Dersom Høyesteretts formål med uttalelsen var å stille opp adgangen til avtaler uttrykkelig, ville de ikke reservert seg språklig på den måten de gjorde i avsnitt 43. På grunn av uttalelsens uklarhet ivaretas ikke det prosessøkonomiske hensynet bak obiter dicta. Det er derfor liten grunn til å legge stor vekt på uttalelsen.

---

⁶⁰ Gunnar Aasland, ”Argumentasjonsmønsteret i nyere høyesterettspraksis”, *Lov og Rett*, 07/2006, s. 392.

⁶¹ Viggo Hagstrøm, ”Kausjonsretten i forandring”, *Jussens Venner*, nr. 2 2003, s. 46.

⁶² Nils Nygaard, *Rettsgrunnlag og standpunkt*, 2. utgave, 2004, s. 115.

For vage og uklare obiter dicta, som det foreliggende, er Jakhellns uttalelse treffende:

“Det kan muligens virke paradoksalt, men uttalelser uten betydning for avgjørelsen vil derfor - selv om de måtte fremstå som enstemmige - kunne skape større usikkerhet om rettstilstanden enn avklare denne.”⁶³

Premisset har etter dette ikke tilstrekkelig rettskildevekt til å avgjøre adgangen til å avtale ny absolutt reklamasjonsfrist i forbrukerkjøpsforhold. Uttalelsen kan imidlertid brukes som ledd i argumentasjon for løsningsalternativer så langt det rekker. Også i denne relasjon er imidlertid Høyesteretts uttalelse for vag og uklar til å gi noen klare slutninger.

Til tross for at det ikke gjelder en absolutt reklamasjonsfrist etter mislykket utbedring, og at slik frist ikke kan avtales, må forbrukeren gi melding til selger om den tilbakevendte mangelen innen rimelig tid. Den relative reklamasjonsfristen i forbrukerkjøp etter mislykket utbedring drøftes i det følgende.

4.3 DEN RELATIVE REKLAMASJONSFRISTEN ETTER MISLYKKET UTBEDRING

4.3.1 OVERSIKT

I punkt 4.2 flg. fremgikk det at det etter gjeldende rett ikke løper en absolutt reklamasjonsfrist for mangel som består etter mislykket utbedring, og at slike frister heller ikke kan avtales. Det ble også fastslått at lovgiver bør vurdere en ny absolutt reklamasjonsfrist etter utbedring.

I det følgende behandles den relative reklamasjonsfristen etter mislykket utbedringsforsøk. I punkt 4.3.2 redegjøres det kort for gjeldende rett og Høyesteretts begrunnelse i Rt. 2013 s. 865. Deretter problematiseres innholdet i den ulovfestede relative reklamasjonsfristen som Høyesterett stilte opp i punkt 4.3.3. Avslutningsvis drøftes Høyesteretts resultat og begrunnelse opp mot hvordan retten bør være, i punkt 4.3.4.

---

⁶³ Henning Jakhelln, ”Obiter dicta – nei takk!”, *Lov og Rett*, 1998, s. 129-130.

4.3.2 *DET GJELDER EN RELATIV REKLAMASJONSFRIST FOR MANGEL SOM BESTÅR ETTER MISLYKKET UTBEDRING*

Det følger av f.kjl. § 27 (1) at forbrukeren må reklamere ”innen rimelig tid etter at han eller hun oppdaget eller burde ha oppdaget” mangelen.

Steiner oppdaget mangelen og påberopte seg denne i 2005. Reklamasjonen tilfredsstilte vilkårene, og var dermed fremsatt rettidig. Spørsmålet for Høyesterett var derfor om det kreves ytterligere reklamasjon på mangler som består etter utbedring.

Spørsmålet er ikke direkte regulert av forbrukerkjøpsloven eller tilhørende forarbeider.

At forbrukere må reklamere på nytt etter mislykket utbedring er forutsatt i håndverkertjenestelovens forarbeider:

”Justisdepartementet legger til grunn [...] at forbrukeren også må si i fra innen rimelig tid etter at han oppdaget eller burde ha oppdaget at det fortsatt er mangel etter utført retting.”⁶⁴

Selv om håndverkertjenesteloven ikke regulerer forbrukerkjøp, er den relevant fordi den regulerer forbrukerrettigheter. Hensynet til rettsenhet i forbrukerretten tilsier at analogiske betraktninger fra håndverkertjenesteloven kan ha en viss vekt ved tolkningen av forbrukerkjøpslovens regler.

Slik analogi la også Høyesterett til grunn i Rt. 2013 s. 865 avsnitt 53. Etter å ha sitert de nevnte forarbeidene, uttalte dommer Endresen at

“For forbrukerkjøp synes det nærliggende at forbrukerkjøpsloven § 27 første ledd får tilsvarende anvendelse når kjøper vil fremme krav basert på at den foretatte utbedring ikke er kontraktsmessig.”

For en slik løsning talte også juridisk teori. Tverberg uttaler at ”[h]vis avhjelpen har vært mislykket, er det likevel antatt at kjøperen har en rimelig frist til å gjøre krav gjeldende som

---

⁶⁴ Ot.prp. nr. 29 (1988-1989) s. 87.

følge av den mislykkede avhjelpen, selv om dette skulle innebære at den absolutte reklamasjonsfristen oversittes.”⁶⁵

På denne bakgrunn konkluderte Høyesterett med at det gjelder en ulovfestet relativ reklamasjonsfrist etter mislykket utbedring.

Spørsmålet er videre hva innholdet i den ulovfestede relative reklamasjonsfristen er.

4.3.3 DEN ULOVFESTEDE RELATIVE REKLAMASJONSFRISTEN

4.3.3.1 Reklamasjonsfristens innhold

Høyesterett stilte opp en ulovfestet relativ reklamasjonsfrist, men tok ikke eksplisitt stilling til innholdet av den. Det ble nemlig ikke anført at Steiner reklamerte for sent i forhold til denne fristen, og Høyesterett behøvde således ikke å stille opp regelen i detaljnivå.⁶⁶ Spørsmålet om fristens innhold er imidlertid av interesse etter dommen, i og med at det kan forekomme liknende saker hvor det faktisk anføres at den nye relative reklamasjonsfristen er oversittet.

Selv om fkjl. § 27 (1) ikke eksplisitt regulerer den relative reklamasjonsfristen etter mislykket utbedring, fører Høyesteretts uttalelse til at bestemmelsen er et naturlig fundament for utpenslingen av fristens utgangspunkt og lengde.⁶⁷

I motsetning til Høyesterett behandlet lagmannsretten spørsmålet om fristens innhold.⁶⁸ Selv om lagmannsrettens dom ikke er rettskraftig, og således ikke kan tillegges noen vekt, vil deres argumentasjon vurderes og holdes opp mot Høyesteretts premisser i den følgende drøftelsen.

Først drøftes den ulovfestede relative reklamasjonsfristens utgangspunkt.

4.3.3.2 Reklamasjonsfristens utgangspunkt

---

⁶⁵ Se bl.a. Viggo Hagstrøm, *Kjøpsrett*, 2005, s. 206 og Tverberg (2008), s. 477.

⁶⁶ Rt. 2013 s. 865 avsnitt 54.

⁶⁷ Avsnitt 53.

⁶⁸ LB-2011-143546, s. 7 av dommens utskrift.

Som hovedregel etter § 27 (1) vil forbrukeren ha to måneder på seg til å reklamere fra han faktisk oppdager mangelen jf. redegjørelsen i punkt 3.2. At forbrukeren *burde ha oppdaget* mangelen før, får ikke betydning for minstefristen på to måneder fra faktisk oppdagelse jf. § 27 (1) 2. pkt. Det kan likevel problematiseres om aktsomhetsplikten til forbrukeren bør være strengere etter den ulovfestede regelen. En streng aktsomhetsplikt tilsier at fristen løper fra forbrukeren burde ha oppdaget mangelen.

På den ene siden bør forbrukerens aktsomhet være høyere etter utbedringsforsøk enn ellers, fordi forbrukeren har kunnskap om feilen som har ledet til utbedringen. Han vet derfor om hvilke svakhetstegn ved tingen han skal se etter for å anslå om utbedringen var vellykket.

På den annen side har forbrukeren en berettiget forventning om at tingen blir utbedret til kontraktmessig stand. Forbrukeren trenger derfor ikke å være på vakt etter den samme feilen etter utbedring. Lovgiver har tatt et standpunkt i forbrukerkjøpsloven, om å ikke oppstille en like streng aktsomhetsplikt i forbrukerkjøp som i vanlige kjøp. Dette illustreres av forskjellen på undersøkelsesplikten i forbrukerkjøpsretten sammenlignet kjøpsretten jf. lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp (kjl.) § 31. I kjøpsretten må kjøper undersøke tingen etter levering. Denne undersøkelsesplikten gjelder ikke i forbrukerkjøp. Dette taler for at aktsomhetsplikten etter den ulovfestede reklamasjonsfristen ikke er strengere enn i fkjl. § 27 (1).

Aktsomhetsnormen i forbrukerkjøp er den samme før og etter mislykket utbedring.

Det kan argumenteres for at forbrukeren *faktisk* vet om mangelen fra han først får kunnskap om den opprinnelige mangelen. Den samme mangelen eksisterer fremdeles, noe som taler for at reklamasjon må fremsettes innen to måneder etter opprinnelig kunnskap, også for reklamasjon på utbedringsarbeidet. Dette kan imidlertid ikke være tilfellet, ettersom forbrukeren ikke ville fått tid til å vurdere utbedringsarbeidet, om slikt arbeid i det hele var blitt gjennomført innen den tid.

Forbrukeren må oppdage at utbedringen var mislykket, og at mangelen fremdeles foreligger, for å kunne fremsette ny reklamasjon. Tidspunktet forbrukeren får kunnskap om mangelen etter utbedringsforsøket, synes derfor å være en naturlig friststart for den nye reklamasjonsfristen.

Reklamasjonsfristens utgangspunkt er tidspunktet forbrukeren oppdager at mangelen fremdeles foreligger.

Videre drøftes fristens lengde.

4.3.3.3 Reklamasjonsfristens lengde

Lagmannsretten mente at fristens lengde måtte stilles opp etter et ”konkret skjønn i hvert enkelt tilfelle”.⁶⁹ Hensynet til selgers forutberegnelighet måtte, etter lagmannsrettens syn, stille opp en øvre tidsramme for når reklamasjon kunne fremsettes rettidig. Dette synes å være i tråd med balansegangen mellom forbrukers behov for tid og selgers behov for forutberegnelighet jf. fkjl. § 27 (1).

Et sentralt moment i lagmannsrettens vurdering av fristlengden, var imidlertid hvor lang tid det ville ta for å avdekke at tingen ikke var rettet til kontraktmessig stand. Dette forutsetter en slags objektiv aktsomhetsnorm for når en gjennomsnittlig forbruker bør avdekke at utbedringen var mislykket. Lagmannsretten begynte her å dreie begrunnelsen bort fra vurderinger som hører til i § 27 (1).

Lagmannsretten forutsatte at fristens utgangspunkt var ved slutføringen av utbedringen, og at den løp ut etter en gitt tid. Fristen kunne ifølge lagmannsretten aldri være lengre enn en ny absolutt reklamasjonsfrist. En slik regel har imidlertid preg av å være en absolutt reklamasjonsfrist, som Høyesterett eksplisitt besluttet at ikke gjelder etter mislykket utbedring. Dette taler for at den relative reklamasjonsfristen ikke har en absolutt øvre ramme for når reklamasjonen må fremsettes, slik lagmannsretten forutsetter. Høyesterett tok imidlertid ikke stilling til den ulovfestede reklamasjonsfristens innhold. Dette holder muligheten åpen for at et ”absolutt” element likevel kan gjelde.

Hensynet til selgers behov for å avslutte avtaleforholdet tilsier at et slikt element er nødvendig. Om slik absolutt skranke ikke gjelder, vil selger være ansvarlig for utbedringsarbeidet i ubegrenset tid, om man ser bort fra foreldelsesreglene. Til dette kan det anføres at selger er ansvarlig for at feilen består og at kontrakten ikke er oppfylt. Selger har

---

⁶⁹ LB-2011-143546, s. 7 av dommens utskrift.

således ikke et like berettiget behov for å avslutte forholdet etter mislykket utbedring, som ved andre tilfeller.

Den noe modifiserte reklamasjonsregelen oppstilt av lagmannsretten ivaretar både forbruker- og næringslivsinteresser. Regelen motvirker at selger kan utføre mangelfulle reparasjoner med hensikt om å drøye tiden for å avskjære kjøpers mangelsinnsigelser. Overfor selger har regelen således en preventiv virkning i forhold til spekulative reparasjoner.

Muligheten til å reklamere på mislykkede utbedringer, selv etter utløpet av den absolutte reklamasjonsfristen, medfører rimelige resultater. Samtidig stiller regelen opp en fornuftig øvre tidsramme for hvor lenge den profesjonelle part kan være ansvarlig. Jo mer samvittighetsfullt og kvalitetsmessig utbedringsarbeidet er utført, jo mer beskyttelsesverdig er selgers interesser. Ifølge lagmannsretten må kvaliteten på arbeidet gjenspeiles i fristens absolutte lengde.

Selv om det absolutte elementet virker å balansere styrkeforholdet mellom forbruker og selger på en fornuftig måte, synes det imidlertid ikke å være forenelig med Høyesteretts bruk av § 27 (1) og analogi fra håndverkertjenesteloven. Det finnes ikke en absolutt øvre frist i § 27 (1), og det må derfor være Høyesteretts forutsetning at et slikt element ikke oppstår etter mislykket utbedring heller. Lagmannsretten oppstiller også en veldig vanskelig og skjønnsmessig vurdering av hvor lang reklamasjonstiden skal være. Dette er uheldig for en reklamasjonsregel som skal skape forutberegnelighet.

Enhet mellom relative reklamasjonsfrister før og etter mislykket utbedring, taler for at forbrukere har to måneder på seg til å reklamere fra mangelen oppdages. Dette må gjelde som en hovedregel, der unntak for en lengre frist må begrunnes særskilt. En slik løsning samsvarer best med Høyesteretts uttalelse om at § 27 (1) må få tilsvarende anvendelse som reklamasjonsregelen i håndverkertjenesteloven.

Den ulovfestede relative reklamasjonsfristen etter mislykket utbedring løper i to måneder fra mangelen oppdages.

I det følgende vurderes den relative reklamasjonsfristen etter gjeldende rett opp mot Høyesteretts alternative løsning, som var at ny relativ reklamasjonsfrist ikke skulle gjelde etter mislykket utbedring.

4.3.4 BØR DET GJELDE EN NY RELATIV REKLAMASJONSFRIST ETTER MISLYKKET UTBEDRING?

Ny *absolutt* reklamasjonsfrist kunne ikke oppstilles på ulovfestet grunnlag jf. punkt 4.2.5. Likevel stilte Høyesterett opp en ny *relativ* reklamasjonsfrist, uten særlig mer støtte i forbrukerkjøpslovens ordlyd. I og med at lovgrunnlaget var tilnærmet det samme, kan det problematiseres at spørsmålene har fått ulike løsninger.

Høyesterett trakk analogi fra håndverkertjenesteloven for å løse spørsmålet om det gjaldt en relativ reklamasjonsfrist etter mislykket utbedring i forbrukerkjøp.⁷⁰ Denne analogien synes imidlertid å stride mot ordlyden i fkjl. § 27. Det anses etter bestemmelsen å være tilstrekkelig med én rettidig reklamasjon for å gjøre mangelsbeføyelser gjeldende for den aktuelle mangelen jf. Høyesteretts ordlydsfortolkning.⁷¹ Etter en slik tolkning vil både den absolutte og den relative reklamasjonsfristen være avbrutt. Dette taler for at forbrukeren bør kunne gjøre mangelen gjeldende på hvilket tidspunkt han ønsker etter mislykket utbedring, uavhengig av når han igjen fikk kunnskap om mangelen.

Monsen mener at håndverkertjenestelovens forarbeider ikke kan ”tillegges nevneverdig vekt”, og at ordlyden i fkjl. § 27 må slå igjennom. Han sier at en eventuell relativ reklamasjonsfrist må oppstilles ved bruk av ulovfestede passivitetsprinsipper.⁷² Dette taler for at Høyesterett ikke hadde tilstrekkelig rettslig grunnlag for å oppstille ny relativ reklamasjonsfrist.

Hensynene bak en ny relativ reklamasjonsfrist gjør seg imidlertid gjeldende i større grad enn for en ny absolutt reklamasjonsfrist. Dersom forbrukeren kunne gjort mangelen gjeldende på ethvert tidspunkt, ville det stride mot prinsippene bak reklamasjonsreglene.

Lojalitetshensyn vil gjøre seg gjeldende i samme grad ved mislykkede utbedringer, som ved mangler ellers. Dersom utbedringsforsøket ble utført etter beste evne, har ikke selger forutsetninger for å tro at mangelen fremdeles foreligger. Selger har derfor et behov for å få vite om mangelen, for enten å imøtegå anførselen, eller for å rette opp tingen til kontraktsmessig stand. Det vil samtidig være umulig for kjøperen å få mangelen utbedret av

---

⁷⁰ Rt. 2013 s. 865 avsnitt 52 og 53.

⁷¹ Avsnitt 33.

⁷² Monsen (2010), s. 174.

selgeren om han ikke reklamerer en gang til. Forbrukeren vil derfor være tjent med å reklamere så tidlig som mulig etter han oppdager mangelen.

Forbrukeren bør heller ikke kunne spekulere i mangelens utvikling på selgers bekostning. Forbrukeren har et medansvar til å begrense økonomisk tap jf. fkjl. § 54. Om forbrukeren kan la bilen ruste opp, slik at skadene blir mer omfattende, vil det ikke være rimelig å la selger stå ansvarlig for hele tapet. Forbrukeren vil også kunne miste sitt krav på bakgrunn av passivitetsprinsipper. Dette er hensyn som taler for at det skal gjelde en ny relativ reklamasjonsfrist.

Juridisk teori, lojalitetshensyn, samt hensynet til rettsenhet i forbrukerretten, taler med styrke for en analogisk anvendelse av håndverkertjenestelovens reklamasjonsregel.

Det gjelder, og det bør etter det ovennevnte gjelde en relativ reklamasjonsfrist etter mislykket utbedring.

Som det følger av reklamasjonsdrøftelsene, gjelder det kun en relativ reklamasjonsfrist etter mislykket utbedringsforsøk. I det følgende behandles de foreldelsesrettslige problemstillingene.

5 FORELDELSE AV UTBEDRINGSKRAVET

5.1 INNLEDNING

Høyesterett konkluderte med at Steiners utbedringskrav ikke var foreldet.⁷³ På grunn av omstendighetene i saken, kom tilleggsfristen i foreldelsesloven § 10 nr. 1 til anvendelse. Høyesteretts begrunnelse for hvorfor kravet ikke var foreldet, vil problematiseres i det følgende. Hovedvekten av foreldelsesdrøftelsen vil ligge på spørsmålet om foreldelsesfristens utgangspunkt etter mislykket utbedringsforsøk. Om mislykket utbedring er et nytt mislighold, var et spørsmål som Høyesterett stilte opp i dommen, men som det ikke ble tatt stilling til.⁷⁴ Før det tas stilling til dette spørsmålet, redegjøres det kort for foreldelsesfristens avbrytelse.

---

⁷³ Rt. 2013 s. 865 avsnitt 55.

⁷⁴ Rt. 2013 s. 865 avsnitt 57.

5.2 AVBRYTELSE AV FORELDELSESFRISTEN

Det følger av foreldelsesloven § 16 nr. 1 at "[f]oreldelse avbrytes når tvist om kravet bringes inn til avgjørelse ved et forvaltningsorgan som har særskilt myndighet til å avgjøre slik tvist."

Forbrukerrådet er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter.⁷⁵ Partene var enige om at Steiner avbrøt foreldelsesfristen da han fremmet klage for Forbrukerrådet 7. mars 2010.⁷⁶

Avgjørende for om kravet var foreldet var dermed foreldelsesfristens utgangspunkt, samt om noen tilleggsfrist fikk anvendelse.

5.3 FORELDELSESFRISTENS UTGANGSPUNKT

Det følger av hovedregelen i fl. § 3 nr. 1 at "[f]oreldelsesfristen regnes fra den dag da fordringshaveren tidligst har rett til å kreve å få oppfyllelse." Dersom kravet oppstår som følge av mislighold, løper fristen fra "misligholdet inntre" jf. fl. § 3 nr. 2. I utgangspunktet løper fristen uavhengig av kreditors kunnskap om misligholdet. Friststartreglene i § 3 er med andre ord objektive.⁷⁷

Ifølge forarbeidene er § 3 nr. 2 bare en praktisk presisering av hovedregelen i § 3 nr. 1.⁷⁸ I de fleste tilfeller inntre misligholdet når risikoen for tingen går over fra selger til kjøper jf. fkjl. § 18 (1). Overtakelsestidspunktet vil normalt også være tidspunktet kjøperen tidligst kan kreve oppfyllelse jf. fl. § 3 nr. 1. Tidspunktene som stilles opp i § 3 nr. 1 og 2 er derfor som regel sammenfallende.

---

⁷⁵ <http://www.forbrukerradet.no/annet/om-oss>, Forbrukerrådets hjemmeside, 15.4.2014.

⁷⁶ Avsnitt 57.

⁷⁷ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 53.

⁷⁸ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 53.

Forarbeidenes presisering av lovens ordlyd har imidlertid ført til usikkerhet og til dels sprikende rettspraksis for noen problematiske tilfeller der tidspunktene ikke faller sammen.⁷⁹ Forholdet mellom fl. § 3 nr. 1 og nr. 2 har etter dette vært gjenstand for teoretiske utredninger.⁸⁰ Disse har i grove trekk gått ut på å klarlegge om regelen i § 3 nr. 2 er en presisering av § 3 nr. 1, eller en selvstendig foreldelsesregel for krav oppstått etter mislighold.

Heving ved forsinket levering er et typetilfelle som illustrerer at det kan være et tidsintervall mellom misligholdets inntreden og tidspunktet kravet tidligst kan oppfylles.⁸¹ Reglene i § 3 nr. 1 og nr. 2 gir i et slikt tilfelle anvisning på to ulike starttidspunkter for foreldelsesfristen. Dersom § 3 nr. 2 er en *presisering* av nr. 1, vil utgangspunktet for foreldelse være når kreditor tidligst kan kreve heving, altså når misligholdet er *vesentlig*. Det vil altså gå en tid fra misligholdet inntreffer til forsinkelsen blir så omfattende at kjøper kan heve kjøpet.

Dersom § 3 nr. 2 er en selvstendig regel, må utgangspunktet regnes fra selve misligholdet. I mitt eksempel vil tidspunktet for avtalt overlevering være utgangspunktet for fristens løp.

Røed mener at foreldelsesfristen i forsinkelsestilfellene må regnes fra misligholdet blir vesentlig, fordi dette er tidspunktet når heving tidligst kan kreves.⁸² Marthinussen er av motsatt oppfatning på bakgrunn av dommen inntatt i Rt. 2006 s. 1705,⁸³ som jeg kommer tilbake til nedenfor.

Utgangspunktet for foreldelse etter mislykket utbedringsforsøk er også et problematisk tilfelle, fordi det kan anses å være et tidsintervall mellom overlevering og mislighold. Det første rettslige spørsmålet som det må tas stilling til, er om § 3 nr. 2 er en selvstendig foreldelsesregel. Dersom svaret er bekreftende, blir spørsmålet videre om et mislykket utbedringsforsøk skal regnes som et nytt mislighold som utløser ny foreldelsesfrist. Om dette er tilfellet, vil det være et tidsintervall mellom misligholdet og tidspunktet for overleveringen. Svaret vil være avgjørende for foreldelsesfristens utgangspunkt etter mislykket utbedring.

---

⁷⁹ Utviklingen fra Rt. 2000 s. 679 ("Ideal") til Rt. 2007 s. 1236 ("Nordic last og buss"), som jeg kommer tilbake til.

⁸⁰ Se for eksempel Hans Fredrik Marthinussen, "Forholdet mellom foreldelsesloven § 3 nr. 1 og 2 i lys av de senere års praksis fra Høyesterett", *Jussens Venner*, nr.1 2007, s. 1-18.

⁸¹ Skag (2012), s. 211.

⁸² Røed (2010), s. 178-179.

⁸³ Marthinussen (2007), s. 2, jf. s. 18.

5.3.1 ER FORELDELSESLOVEN § 3 NR. 2 EN SELVSTENDIG FORELDELSESREGEL?

Dersom fl. § 3 nr. 2 er en selvstendig regel, vil foreldelsesfristen alltid begynne å løpe når misligholdet inntreer, uavhengig av når misligholdskravet tidligst kan kreves oppfylt. Forståelsen av § 3 nr. 2 som en presisering av § 3 nr. 1, tilsier imidlertid at fristens utgangspunkt først starter når kravet kan kreves oppfylt.

Ordlyden i § 3 nr. 2 tilsier at den første tolkningen må legges til grunn. Foreldelsesfristen må regnes "fra den dag da misligholdet inntreer." Det fremgår ikke av ordlyden at bestemmelsen må tolkes i lys av § 3 nr. 1.

En slik presisering fremgår imidlertid av forarbeidene:

"[For] krav som grunner seg på mislighold, reknes [foreldelsesfristen] fra den dag da misligholdet inntreer... *Denne løsning ville etter departementets mening fulgt allerede av hovedregelen i § 3 nr 1, men man har funnet grunn til en uttrykkelig presisering for denne meget praktiske gruppe krav.*"⁸⁴

Presiseringen i forarbeidene ble lagt til grunn av Høyesterett i en rekke dommer på 2000-tallet,⁸⁵ innledet av Ideal-dommen:

"Jeg antar etter dette at § 3 nr. 2 må tolkes i lys av hovedregelen i § 3 nr. 1, og at misligholdet i vår sak først kan sies å være «inntreåd» når tap på pengeplasseringen er lidet."⁸⁶

Høyesterett la tapstidspunktet til grunn som foreldelsesfristens utgangspunkt, etter at en bank hadde gitt erstatningsbetingende rådgivning om kapitalplassering. Selve misligholdet, altså tidspunktet for rådgivningen, ble således ikke avgjørende for fristens utgangspunkt. Fristen måtte, etter Høyesteretts syn, starte når betingelsene for å gjøre gjeldende et erstatningskrav var tilstede jf. § 3 nr. 1.

Denne lovforståelsen ble lagt til grunn i rettspraksis frem til 2006.

---

⁸⁴ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 53, (min kursivering).

⁸⁵ Rt. 2000 s. 679 ("Ideal"), Rt. 2002 s. 286 ("Kpmsg"), Rt. 2002 s. 696 ("NEBB") og Rt. 2005 s. 16 ("Kampen grafisk").

⁸⁶ Rt. 2000 s. 679, s. 691.

Høyesterett endret imidlertid oppfatning av fl. § 3 nr. 2 i Rt. 2006 s. 1705. Det oppstod brann i en politistasjon på grunn av et feilmontert elektrisk anlegg. Mangelen forelå dermed på overtakelsestidspunktet, men det oppstod ikke et erstatningskrav før feilen realiserte seg til en brann. Her uttalte Høyesterett generelt at:

”Etter bestemmelsens nr. 1 skal fristen ta til å løpe fra den dag da fordringshaveren tidligst har rett til å kreve å få oppfyllelse. Bestemmelsens nr. 2 inneholder imidlertid *en egen regel* om krav som oppstår som følge av mislighold. Foreldelsesfristen for slike krav regnes fra den dag da misligholdet inntreffer.”⁸⁷

Høyesterett kom til at foreldelsesfristen begynte å løpe ved overlevering, ettersom det var da misligholdet inntrådte. Etter denne uttalelsen synes gjeldende rett å være at § 3 nr. 2 er en selvstendig regel.

Den hittil siste Høyesterettsdommen om forholdet mellom fl. § 3 nr. 1 og 2, er dommen inntatt i Rt. 2007 s. 1236. En buss begynte å brenne på et verksted som følge av en defekt varmevifte. Mangelen forelå ved overlevering. Spørsmålet for Høyesterett var, som i Rt. 2006 s. 1705, om foreldelsesfristen løp fra overlevering eller brannen. Høyesterett viste til Asker politistasjon-dommen, og kom til samme konklusjon: Foreldelsesfristen for erstatningskravet løp allerede fra leveringstidspunktet.

”Slik jeg ser det, gir Høyesteretts dom i Rt-2006-1705 en *klar* støtte for at foreldelsesfristen må begynne å løpe allerede ved *leveringen* sommeren 2001. Dette må gjelde selv om mangelen da var skjult og kjøperen dermed ikke var klar over at han hadde et misligholdskrav mot Nordic.”⁸⁸

Fristen begynte dermed å løpe før skaden materialiserte seg, slik at erstatningskrav kunne reises. Det var tilstrekkelig at mangelen objektivt forelå på leveringstidspunktet, og at kjøper kunne ha krevet retting mv. på dette tidspunkt om han hadde hatt tilstrekkelig kunnskap om mangelen. Dette taler for at § 3 nr. 2 er en selvstendig foreldelsesregel for krav som oppstår ved mislighold.

Bestemmelsen i fl. § 3 nr. 2 er en selvstendig foreldelsesregel.

---

⁸⁷ Rt. 2006 s. 1705 avsnitt 37 (”Asker politistasjon”), (min kursivering).

⁸⁸ Rt. 2007 s. 1236 avsnitt 36, (”Nordic buss og last”), (min kursivering).

Avgjørende for foreldelsesfristens utgangspunkt etter mislykket utbedringsforsøk, er om mislykket utbedringsforsøk er et mislighold i foreldelseslovens forstand.

5.3.2 MÅ MISLYKKET UTBEDRINGSFORSØK ANSES SOM NYTT MISLIGHOLD?

I Rt. 2013 s. 865 avsnitt 57 uttalte Høyesterett at

”Når utbedringen viste seg å være mangelfull - uegnet til å stoppe videre rustangrep - kan det reises spørsmål om dette må regnes som et eget mislighold som utløser en ny foreldelsesfrist for å gjøre gjeldende ytterligere krav på utbedring. Jeg tar ikke stilling til det.”

I det følgende vil det tas stilling til spørsmålet om mislykket utbedringsforsøk må regnes som eget mislighold.

Det følger av fl. § 3 nr. 2 at ”[f]or krav som oppstår ved mislighold, regnes foreldelsesfristen fra den dag da misligholdet inntreer.”

Først må det avklares hva ”mislighold” omfatter. En naturlig språklig forståelse av ordlyden tilsier at det må foreligge et avtalebrudd som medfører at kjøperen kan påberope misligholdsbeføyelser.

Etter en gjennomgang av omfattende rettspraksis,⁸⁹ trekker imidlertid Røed slutning om at ”foreldelsesloven opererer med et *fordringsrettslig* misligholdsbegrep.”⁹⁰ Dette tilsier at § 3 nr. 2 ikke kan forstås etter en ellers naturlig tolkning, der fristen begynner ved det avtalerettslige mislighold. I stedet må fristen, etter Røeds mening, starte når fordringshaver objektivt sett hadde mulighet til å gjøre kravet gjeldende. At foreldelsesfristen starter ved overlevering, som er det vanlige tidspunkt for misligholdets inntreden, må etter dette kun være et utgangspunkt.⁹¹

---

⁸⁹ Rt. 2000 s. 679 (”Ideal”), Rt. 2002 s. 286 (”Kpmsg”), Rt. 2002 s. 696 (”NEBB”) og Rt. 2005 s. 16 (”Kampen grafisk”).

⁹⁰ Røed (2010), s. 173, (min kursivering).

⁹¹ Røed (2010), s. 172.

Forarbeidets uttalelse om at § 3 nr. 2 kun er en presisering av § 3 nr. 1, slik Røed anvender regelen, har imidlertid begrenset betydning etter Asker politistasjon- og Nordic buss og lastdommen. Ettersom fl. § 3 nr. 2 er en selvstendig foreldelsesregel, regulerer den også unntak fra § 3 nr. 1. Etter dette mangler Røed rettslig grunnlag for å stille opp et fordringsrettslig misligholdsbegrep.

Gode grunner taler for at misligholdsbegrepet i foreldelsesloven er likt det tradisjonelle kjøpsrettslige misligholdsbegrepet, som også følger av en naturlig språklig forståelse av fl. § 3 nr. 2.

Som jeg kommer tilbake til nedenfor, har Høyesterett i flere saker konkludert med at foreldelsesfristen for *følgeskader* skal regnes fra overlevering.

Spørsmålet videre er om mislykkede utbedringer skal behandles på samme måte som følgeskader, slik at fristen alltid skal starte ved overlevering.

I forarbeidene til foreldelsesloven vises det til en uttalelse fra Forbrukerrådet:

“Etter gjeldende lov er det antatt at fristen skal regnes fra leveringstidspunktet. Dette gjelder også skjulte mangler. Inntreer skaden på et senere tidspunkt (f. eks. følgeskader, *mislykkede reparasjoner*) legges imidlertid skadetidspunktet til grunn.”⁹²

En tolkning av uttalelsen kan tale for at mislykkede utbedringer fører til et utskutt fristutgangspunkt. Forbrukerrådet synes imidlertid å forutsette at skaden *inntreer* på et senere tidspunkt enn ved levering. Dette taler for at uttalelsen tar sikte på tilfeller hvor det ikke foreligger en opprinnelig mangel på overtakelsestidspunktet, men der mangelen oppstår på grunn av reparasjonen. På den annen side eksemplifiserer Forbrukerrådet inntredelse av senere skade med mislykkede reparasjoner. Dette taler for at reparasjonsarbeidet er tidspunktet for inntredelsen av skaden, og at mislykkede reparasjoner derfor må anses som et eget mislighold.

Den rettskildemessige vekten av uttalelsen er imidlertid noe uklar. På den ene siden henviser departementet til Forbrukerrådets forståelse av gjeldende rett, noe som indikerer at de stiller seg bak deres forståelse. På den annen side er det et uklart sitat fra Forbrukerrådet, noe som taler for at det ikke kan ha særlig rettslig tyngde.

---

⁹² Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 53-54, (min kursivering).

For *følgeskader* har Høyesterett også fraveket Forbrukerrådets uttalelse eksplisitt, ved å konstatere at ”en slik betraktning [ikke] er i samsvar med loven.”⁹³ Dette kan tilsi at det samme må være løsningen for mislykkede reparasjoner, ettersom de omtales sammen i Forbrukerrådets uttalelse.⁹⁴ Det er imidlertid mer nærliggende å tolke Høyesterett slik at de fraviker uttalelsen i forarbeidene, kun så langt den gjelder følgeskader. En slik tolkning kan begrunnes i Høyesteretts åpne standpunkt til om mislykket utbedringsforsøk har noe å si for fristens utgangspunkt jf. Rt. 2007 s. 1263 avsnitt 44, som omtales nedenfor.

Videre kommenterte Høyesterett Forbrukerrådets uttalelse i Rt. 2006 s. 1705:

”Formuleringen er meget knapp, uten at det gis noen beskrivelse av hva man mener med følgeskader, jf. at følgeskader er nevnt sammen med *mislykkede reparasjoner*, som normalt må ses på som et eget *mislighold*.”⁹⁵

Her forutsetter Høyesterett at mislykkede reparasjoner representerer nye mislighold i beregningen av foreldelsesfristens utgangspunkt. I og med at uttalelsen ikke var nødvendig for sakens resultat, er det imidlertid vanskelig å anslå vekten av den. Sammenholdt med fl. § 3 nr. 2 om friststart ved misligholdets inntreden, taler uttalelsen uansett for at det løper en ny foreldelsesfrist fra den mislykkede reparasjonen.

I Rt. 2007 s. 1236 avsnitt 44 uttalte retten generelt at

”Hvorvidt en mislykket reparasjon i det hele tatt har betydning for starttidspunktet for foreldelsen, tar jeg ikke standpunkt til.”

Som i Rt. 2013 s. 865 avsnitt 57, frasto Høyesterett fra å uttale rettsvirkningen av mislykkede reparasjoner for foreldelsesfristen. Dette fører til enda større usikkerhet om vekten av uttalelsen i Rt. 2006 s. 1705 avsnitt 50 og Forbrukerrådets uttalelse i forarbeidene. Dersom disse uttalelsene hadde hatt avgjørende rettslig vekt, ville ikke den siterte problemstillingen vært vanskelig å ta standpunkt til.

Verken Rt. 2006 s. 1705 eller Rt. 2007 s. 1236 ligger nært nok faktum i den foreliggende saken til å trekke analogiske slutninger, hva angår resultatet. Begge sakene omhandlet følgeskader. I Rt. 2007 s. 1236 viste skaden seg riktignok ved reparasjon på et verksted, men

---

⁹³ Rt. 2006 s. 1705 avsnitt 46-50.

⁹⁴ Røed (2010), s. 182.

⁹⁵ Rt. 2006 s. 1705 avsnitt 50, (min kursivering).

utbedringen var foranlediget av andre feil enn mangelen som realiserte seg i følgeskaden. Manglene kunne i begge disse sakene vært påberopt fra overtakelsestidspunktet, da misligholdet inntrådte. Likevel vil Høyesteretts generelle uttalelser vedrørende mislykket utbedring være av interesse.

Det er ikke bare Høyesterett som har stilt seg usikker til problemstillingen om mislykket utbedring er et nytt mislighold i foreldelseslovens forstand. Det råder usikkerhet også i juridisk teori.

Tverberg reiser problemstillingen, men tar ikke stilling til innholdet i gjeldende rett.⁹⁶ Røed uttaler at ”rettstilstanden er noe usikker” etter de to sistnevnte dommene.⁹⁷ En forfatter som faktisk tar stilling til spørsmålet, er Skag. Hun mener at mislykket utbedring *ikke* kan anses som nytt mislighold.⁹⁸ Hennes standpunkt mangler imidlertid forankring i rettskilder og reelle hensyn.

Skag argumenterer med at § 10 nr. 1 beskytter kjøper tilstrekkelig mot skjulte mangler og at utbedring kan anses som erkjennelse av kravet jf. fl. § 14. Etter hennes mening er det derfor ikke behov for lengre frist etter mislykket utbedring. De nevnte reglene bør imidlertid komme kreditor til unnsetning dersom det alminnelige utgangspunktet for foreldelsesfristen ikke medfører at kravet hans er i behold. At foreldelsesloven opererer med slike sikkerhetsnett, skal ikke gå ut over beregningen av fristens utgangspunkt etter lovens hovedregler.

Det som taler mot at mislykket utbedring må anses som et nytt mislighold, er at mangelen fremdeles er den samme som forelå ved overtakelse. Bilens sårbarhet for rustdannelser foreligger fremdeles på de samme stedene som ved overlevering, og kjøperen har således det samme kravet på utbedring i behold.

Foreldelsesreglene skal være klare og forutberegnelige, samt rettsteknisk enkle å praktisere. Når spørsmålet er løst for følgeskader, vil rettsenhet og foreldelsesreglenes objektivitet tale for at det samme utgangspunkt må gjelde mislykkede utbedringsforsøk. Det vil skape rettstekniske vanskeligheter å oppstille unntak fra fristens utgangspunkt. Samlet taler dette for

---

⁹⁶ Tverberg (2008), s. 73.

⁹⁷ Røed (2010), s. 183.

⁹⁸ Skag (2012), s. 244-245.

at mislykket utbedring ikke er et nytt mislighold, og at utgangspunktet for foreldelsesfristen i Steiners tilfelle var leveringstidspunktet 29. november 2003.

Hensynet til forbrukers forventninger taler for at mislykket utbedring må anses som nytt mislighold. Den opprinnelige mangelen skulle ved utbedringen bli reparert. Utbedringen kan ses på som en egen avtale mellom forbrukeren og selgeren. Selv om det er samme mangel som foreligger, er det et nytt faktagrunnlag som begrunner kjøpers krav. Kravet grunner seg nå på den mislykkede utbedringen, ikke på at mangelen forelå på leveringstidspunktet. Mislykket utbedringsforsøk vil således fremstå som et nytt mislighold som medfører en ny fordring på utbedring.

Som redegjort for i punkt 4.3 flg. gjelder det også en ny relativ reklamasjonsfrist etter mislykket utbedringsforsøk. Rettidig reklamasjon på reklamasjonsarbeidet vil i mange tilfeller være fremsatt etter foreldelsesfristens utløp dersom denne løper fra opprinnelig mislighold. Et effektivt forbrukervern taler for at det må løpe ny foreldelsesfrist fra utbedringsforsøket.

Samtidig medfører ikke følgeskader og mislykkede reparasjoner de samme praktiske virkninger. For følgeskaders vedkommende, vil forbrukeren kunne fremme mangelskrav allerede fra overlevering. Etter mislykket utbedring, har forbrukeren allerede fremmet slik mangelskrav, uten at tingen er rettet til kontraktsmessig stand. Dette taler for at foreldelsesreglene for henholdsvis følgeskader og mislykket utbedringsforsøk ikke kan være de samme.

Om krav som oppstår på grunn av mislykket utbedring skulle foreldes etter opprinnelig overlevering, ville det medført at selger kunne spekulert i mangelfulle utbedringer. En slik løsning er derfor urimelig.

Ordlyden i foreldelsesloven, forarbeidene og Høyesteretts uttalelse om at mislykket utbedring må anses som nytt mislighold, taler for at ny foreldelsesfrist må løpe fra mislykket utbedring.

Mislykket utbedringsforsøk må anses som nytt mislighold jf. § 3 nr. 2.

Etter dette valgte Høyesterett en uriktig forutsetning i domspremissene, nemlig at fristens utgangspunkt var leveringstidspunktet i 2003.⁹⁹ Foreldelsesfristen skulle løpt fra utbedringsforsøket i juni 2006 til juni 2009.

Fristen ble imidlertid ikke avbrutt før 7. mars 2010, og den alminnelige foreldelsesfristen ville derfor vært oversittet uavhengig av hvilket utgangspunkt Høyesterett hadde lagt til grunn. De måtte derfor ha foretatt vurderingen av tilleggsfrister som de gjorde uansett. Hvorfor Høyesterett valgte en slik forutsetning om fristens utgangspunkt, vurderes i det følgende.

5.3.3 TILLEGGSFRISTEN

5.3.3.1 Høyesteretts snarvei

Star Autoco hevdet at fristen begynte å løpe ved overleveringen 29. november 2003, og at den således løp ut 29. november 2006.¹⁰⁰ Anførselen ble begrunnet i forarbeidene, hvor det fremgår at foreldelsesfristens utgangspunkt er

”objektivt bestemt. Om fordringshaveren er forhindret fra å gjøre fordringen gjeldende eller ikke har kjennskap til den, er uten betydning.”¹⁰¹

Isolert sett synes Star Autoco å komme med et godt argument for at kravet er foreldet. De har imidlertid valgt å se bort fra et vesentlig punkt i samme avsnitt i forarbeidet:

”Man viser i denne forbindelse også til den generelle bestemmelse i § 10 om fristforlenging i tilfelle av uvitenhet”.

Selv om den ordinære fristen begynner å løpe etter objektive kriterier om når overlevering skjedde eller misligholdet inntraff, kan fordringshaver innrømmes tilleggsfrist jf. § 10 etter *subjektive* kriterier.

---

⁹⁹ Rt. 2013 s. 865 avsnitt 57.

¹⁰⁰ Rt. 2013 s. 865 avsnitt 15 og 17.

¹⁰¹ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 53.

Høyesterett hoppet over gjerdet der det var lavest. De løste ikke spørsmålet om den mislykkede utbedringen representerte et nytt mislighold som måtte medføre ny foreldelsesfrist. Dette er for så vidt forståelig fordi spørsmålet ikke kom på spissen i denne saken. Foreldelsesfristen ville, uansett utgangspunkt, vært oversittet. Førstvoterende forutsatte derfor at foreldelsesfristen startet ved overlevering.¹⁰² I motsetning til Star Autocos anførsler, mente Høyesterett at de subjektive kriteriene var møtt, og at tilleggsfristen i § 10 nr. 1 således fikk anvendelse på forholdet.

Høyesterett tok dermed en snarvei i rettsanvendelsen for å løse dette konkrete tilfellet, i stedet for å gi svar på spørsmålet om mislykket utbedring må anses som nytt mislighold. En slik snarvei kan på kort sikt synes å være en kostnadsbesparende manøver. På lang sikt kan imidlertid usikkerheten som består bli kostbar for både rettssystemet og aktuelle bransjeaktører. De prosessbesparende hensyn bak foreldelsesreglene er derfor ikke ivaretatt for dette spørsmålet. Foreldelsesregler bør være klare og utvetydige for å skape forutberegnelighet for alle aktørene i markedet. Høyesterett hadde derfor gode grunner til å løse spørsmålet som de selv tok opp, om enn gjennom et utvetydig obiter dictum.

Et spørsmål som Høyesterett imidlertid svarte på, var om kunnskap om den opprinnelige mangelen kunne hindre anvendelse av tilleggsfristen jf. fl. § 10 nr. 1.

5.3.3.2 Utelukker kunnskap om den opprinnelige mangelen rett til tilleggsfristen i § 10 nr. 1 etter mislykket utbedringsforsøk?

Spørsmålet for Høyesterett var om tilleggsfristen likevel ikke skulle komme til anvendelse fordi Steiner ble kjent med mangelen i 2005.¹⁰³

Selv om Steiner hadde kunnskap om mangelen fra 2005, manglet han kunnskap om at mangelen bestod etter Star Autocos utbedringsforsøk. Høyesterett slo raskt fast at et slikt unntak ikke har støtte i § 10 nr. 1, og at foreldelse i så tilfelle ville vært en felle for kjøpere som krever utbedring.

---

¹⁰² Rt. 2013 s. 865 avsnitt 57.

¹⁰³ Avsnitt 58.

Det følger imidlertid av fl. § 10 nr. 1 at fordringshaveren kan gjøre fordringen gjeldende på tross av den alminnelige foreldelsesfristen, dersom ”han manglet nødvendig kunnskap om fordringen”. Etter ordlyden å betrakte er det ikke helt uproblematisk å fastslå at Steiner manglet kunnskap, slik Høyesterett gjorde.

Steiner gjorde fordringen gjeldende da han fikk kunnskap om mangelen i 2005. Han hadde derfor utvilsomt kunnskap om mangelen, noe som tilsier at han ikke kunne gjøre tilleggsfristen i fl. § 10 nr. 1 gjeldende overfor selger.

En ordlydsfortolkning av ”nødvendig kunnskap om fordringen” tilsier imidlertid at fordringshaveren ikke må ha tilstrekkelig kunnskap om *det aktuelle* kravet. I henhold til drøftelsen ovenfor om at mislykket utbedringsforsøk må anses som nytt mislighold, synes det riktig at kjøper må ha kunnskap om fordringen som oppstår etter den mislykkede utbedringen.

Selv om det ikke kan utledes slikt vilkår fra ordlyden, fremgår det av forarbeidene at den manglende kunnskapen også må være “av en viss varighet” for at tilleggsfristen skal komme til anvendelse.¹⁰⁴ Den manglende kunnskapen må representere en reell hindring for fordringshaver til å gjøre kravet gjeldende.

Mangelen var skjult fra utbedringstidspunktet, og Steiner visste dermed ikke at han hadde et krav på selger før rusten viste seg igjen mer enn tre år senere. Tiden mellom utbedringen og oppdagelsen av rust må anses å oppfylle vilkåret om ”en viss varighet”.

Steiner trodde rustskadene var utbedret. Han hadde ingen forutsetninger for å tro at utbedringen var mislykket og at mangelen derfor bestod ved det opprinnelige foreldelsestidspunktet i 2006. Steiner hadde således ikke tilstrekkelig kunnskap om fordringen til å ta fristavbrytende steg før fristens utløp.

I forhold til fordringshavers aktsomhetsplikt, har det også avgjørende betydning at mangelen var skjult. Det er ingenting i faktum som tilsier at Steiner var å klandre for ikke å ha oppdaget rusten før han gjorde det. Dette illustreres av at Star Autoco ikke anførte forsømmelse av aktsomhetsplikten.

---

¹⁰⁴ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 63.

Ved utløpet av den opprinnelige foreldelsesfristen, manglet Steiner nødvendig kunnskap om kravet.¹⁰⁵ Tilleggsfristen i § 10 nr. 1 fikk derfor anvendelse.

Steiner oppdaget rusten i juli 2009, og gjorde en fristavbrytende handling 7. mars 2010. Handlingen ble gjort før tilleggsfristen i § 10 nr. 1 gikk ut.

Høyesterett kom på denne bakgrunn til at kravet ikke var foreldet.¹⁰⁶

I det følgende vil Høyesteretts konklusjoner kort oppsummeres.

6 KONKLUSJONER

Høyesterett ga klare svar på noen spørsmål i Rt. 2013 s. 865. Det gjelder ingen absolutt reklamasjonsfrist for mangel det er reklamert rettidig på. Dette medfører at forbrukere kan fremsette reklamasjon på mangler som består etter utbedringsforsøk, uten å måtte forholde seg til en absolutt reklamasjonsfrist. Det gjelder imidlertid en ulovfestet relativ reklamasjonsfrist etter mislykket utbedring, som i det vesentlige har samme innhold som fkjl. § 27 (1).

Når det gjelder foreldelse, får tilleggsfristen i fl. § 10 nr. 1 anvendelse etter mislykket utbedring, til tross for kjøperens opprinnelige kunnskap om mangelen.

Etter disse klare slutningene, aktualiserte Høyesteretts begrunnelser også spørsmål som fremdeles ikke har fått definitive svar. Jeg har likevel tatt standpunkt til dem.

Det kan for det første ikke avtales ny absolutt reklamasjonsfrist etter utbedring i forbrukerkjøpsforhold. Etter mitt skjønn må det også starte en ny foreldelsesfrist fra mislykket utbedringsforsøk jf. fl. § 3 nr. 2, som for øvrig er en selvstendig foreldelsesregel.

Høyesteretts konklusjoner medfører praktiske konsekvenser for flere aktører. I det følgende vil det drøftes om hva konsekvensene kan innebære, samt hvem som blir omfattet av disse.

---

¹⁰⁵ Avsnitt 57.

¹⁰⁶ Avsnitt 55.

7 DOMMENS BETYDNING OG REKKEVIDDE FOR FORBRUKERE

7.1 STYRKET FORBRUKERVERN

Forbrukervernet er utvilsomt styrket for bruktbilkjøpere etter Rt. 2013 s. 865. Fra en usikker rettstilstand, er det nå sikker rett at forbrukere har ubegrenset tid på å reklamere på mangler som består etter mislykket utbedring. Forutsetningene for en ubegrenset reklamasjonsfrist, er at forbrukerne holder seg innenfor den ulovfestede relative reklamasjonsfristen og tilleggsfristen jf. fl. § 10 nr. 1.¹⁰⁷ Sistnevnte foreldelsesfrist vil aldri være lengre enn 10 år etter den alminnelige foreldelsesfristens utløp jf. fl. § 10 nr. 4.

Dommens resultat utgjør en sikkerhet for forbrukeren, særlig mot spekulative aktører på markedet. Bruktbilforhandlere vil etter dette ha et incentiv til å sørge for at utbedringsarbeid av mangler skjer etter beste evne. Forbrukere får derfor større sikkerhet for at mangelen det reklameres på, faktisk blir utbedret slik at avtalen oppfylles kontraktsmessig.

Som jeg kommer tilbake til nedenfor, har et sterkt forbrukervern både heldige og mindre heldige økonomiske effekter. Noen mener at det gjeldende og sterke vernet generelt rammer forbrukere mer enn det gagnar.¹⁰⁸ Det er kostbart for næringslivet å legge opp virksomheten etter omfattende reguleringer, noe som medfører at næringslivet må justere opp prisene på det de produserer eller leverer. Forbrukervernet danner dermed en sirkel som gir bedre vern til fellesskapet, men til en høyere pris for den enkelte forbruker.

Spørsmålet er videre om dommen får betydning utenfor bruktbilmarkedet.

7.2 ANALOGISK ANVENDELSE FOR ANDRE FORBRUKERKJØP

---

¹⁰⁷ Forutsatt at vilkårene for tilleggsfrist er oppfylt.

¹⁰⁸ Se Eirik Vinje, "Misforstått forbrukervern", kronikk i *Aftenposten* 19.9.2006, <http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/Misforstatt-forbrukervern-6415807.html#.Uuei0HkhaRc> og Rolf Forsdahl, Hovedorganisasjonen Virke, 5.6.2012, <http://blogg.virke.no/kan-forbrukervern-bli-kundens-fiende/>

Sett i forbrukerkjøpsrettens perspektiv var Steiners bruktbil en varig bruksgjenstand. Dommens resultat og begrunnelse må derfor få tilsvarende anvendelse på tilfeller hvor andre varige bruksgjenstander ikke blir rettet til kontraktmessig stand. Dette vil i hovedsak gjelde nye biler, hvite- og brunevarer, samt andre gjenstander som er ment å vare vesentlig lengre enn to år jf. fkjl. § 27 (2) 2. pkt. Det bør ikke gjøres forskjell på et kjøleskap og en bruktbil, hva angår forbrukerens rettigheter etter mislykket utbedring.

Like lett er det ikke å trekke analogiske betraktninger til ting som har to års absolutt reklamasjonsfrist. Kortere forventet holdbarhet taler for et kortere vern. Det kan være vanskeligere å vurdere om en utbedring er mislykket eller vellykket på en gjenstand som har kortere forventet holdbarhet.

Forbrukere vil imidlertid ha behov for vern mot mislykkede utbedringer også på mindre holdbare ting enn varige bruksgjenstander. Rt. 2013 s. 865 er et uttrykk for rettingsbeføyelsens reelle hensikt. Retting skal føre til at tingen faktisk oppfyller kontraktens vilkår. Hensikten bak retting for ikke-varige gjenstander er nøyaktig den samme som for varige bruksgjenstander. Ingen reell grunn taler for å gjøre forskjell på utbedring av henholdsvis varige og ikke-varige bruksgjenstander.

Dommen får etter dette betydning for alle slags forbrukerkjøp, der tingen som forsøkes rettet har en absolutt reklamasjonsfrist på to eller fem år jf. forbrukerkjøpsloven § 27.

Spørsmålet er videre om dommens resultat får betydning også utenfor forbrukerkjøpsretten.

7.3 ANALOGISK ANVENDELSE UTENFOR FORBRUKERKJØPSRETTE

Selv om Rt. 2013 s. 865 omhandlet forbrukerkjøpsrett, kan dommens begrunnelse få konsekvenser for gjeldende rett også på andre rettsområder. Dommen kan få betydning for andre reklamasjonsfrister som er formulert på samme måte som fkjl. § 27.

Det følger av kjøpsloven § 32 (1) at

”Kjøperen taper sin rett til å gjøre en mangel gjeldende dersom han ikke innen rimelig tid etter at han oppdaget eller burde ha oppdaget den, gir selgeren melding som angir hva slags mangel det gjelder.”

Det bør også etter denne bestemmelsens formulering være tilstrekkelig med én rettidig reklamasjon for å avbryte den absolutte reklamasjonsfristen for den aktuelle mangelen. Kjøpsloven omhandler kjøp av ting, slik som forbrukerkjøpsloven. Forskjellen består i kjøpets partssammensetning. Ettersom Høyesteretts begrunnelse om reklamasjonsspørsmålet i Rt. 2013 s. 865 ikke var forankret særskilt i forbrukerhensyn, synes begrunnelsen om den absolutte reklamasjonsfristens avbrytelse å være uttrykk for et obligasjonsrettslig prinsipp. Prinsippet må også få anvendelse i andre kjøp enn forbrukerkjøp.

Det kan også spørres om samme regel får anvendelse på forbrukerkjøp av tjenester. Hensynet til rettsenhet taler for at prinsippet om den absolutte reklamasjonsfristens avbrytelse etter rettidig reklamasjon, må få anvendelse på forbrukerrettens øvrige reklamasjonsregler. Dette kan åpne for at forbrukere, også på andre områder enn kjøp, kan reklamere på mislykket utbedring etter den absolutte reklamasjonsfristens utløp. Se for eksempel formuleringene av reklamasjonsfristene i lov 13. juni 1997 nr. 43 om avtaler med forbruker om oppføring av ny bustad m.m. § 30 og htjl. § 22.

Det vil imidlertid være utenfor avhandlingens problemstilling å redegjøre nærmere for disse spørsmålene.

I det følgende drøftes dommens praktiske konsekvenser for profesjonelle selgere.

8 DOMMENS BETYDNING FOR BILBRANSJEN OG REKKEVIDDE FOR PROFESJONELLE SELGERE

Rt. 2013 s. 865 medfører et strengere profesjonsansvar for bruktbilselgere i forbindelse med utbedring av mangler. Ettersom forbrukere ved kjøp av andre ting enn bruktbiler også blir vernet etter dommen, må det strengere profesjonsansvaret også få betydning for andre profesjonelle selgere enn bruktbilselgere.

Reglene om reklamasjon og foreldelse vil etter dommen vanskeliggjøre spekulative reparasjoner. Useriøse aktører vil dermed slite med holdbare utbedringskrav mot seg, dersom de foretar billige og midlertidige rettinger. På sikt kan dette kunne bidra til å luke ut selgere og forhandlere som forsøker å utnytte kundene sine ved å selge mangelfulle ting, for deretter å foreta mangelfulle utbedringer.

Dommen kan også få praktiske virkninger for bruktbilbransjens dynamikk. For å unngå mangelsinnsigelser og utbedringsarbeid, vil forhandlere ta mindre risiko. Forhandlere kan derfor bli nøyere med hvilke biler de kjøper og selger. En høyere undersøkelsesstandard av bruktbiler medfører nødvendigvis høyere kostnader for forhandlere, noe som til sist kan gå ut over forbrukere. Privatpersoner som velger innbytte hos forhandler, kan etter dette risikere å få en dårligere pris for bilen. Samtidig kan det tenkes at forbrukerkjøpere må være villig til å betale mer for bruktbiler hos forhandler, for å dekke forhandlerens merutgifter.

En konsekvens av at forhandlere tar innbytte i færre biler, kan også være at forbrukere har færre alternativer når de skal kjøpe bil hos en profesjonell aktør. Et dårligere utvalg fører til en større gruppe potensielle kjøpere for de enkelte bilene som selges, noe som kan presse opp prisen, til ugunst for forbrukere.

En slik utvikling kan føre til at flere velger å selge og kjøpe biler privat, og at bruktbilforhandlere derfor mister omsetning. Dette er imidlertid et lite sannsynlig scenario, all den tid ukyndige privatpersoner ønsker tryggheten som ekspertisen til bilforhandlere og forbrukervernet gir. Bilkjøp er en kostbar investering, og mange oppsøker derfor profesjonelle fagfolk for å gjøre et trygt og godt kjøp. Forhandleres kunnskap, sammen med forbrukerkjøpslovens vern, har fremdeles stor verdi.

Bilbransjeforbundet hevder at dommen medfører at forhandlere kan avtale absolutt reklamasjonsfrist på utbedringsarbeid med forbrukere.¹⁰⁹ Etter mitt skjønn kan dette imidlertid ikke være tilfellet.¹¹⁰ Forbrukerkjøpslovens ufravikelighet og uttalelsens uklarhet stanser adgangen til å inngå slike avtaler.

9 AVSLUTTENDE BETRAKTNINGER

Forbrukervernet fungerer som et tveegget sverd. På den ene siden gir det en trygghet for privatpersoner, som med dette vernet har lavere terskel for å inngå avtaler om kjøp. På den andre siden må forbrukerne bære trygghetens økonomiske kostnader. Som gjennomgått

---

¹⁰⁹ <http://www.nbf.no/getfile.php/NYE%20FILER/Høyesterettdom.pdf>, Norges bilbransjeforbund, 1.4.2014.

¹¹⁰ Jf. punkt 4.2.6 ovenfor.

ovenfor, kan forbrukervernet til slutt virke mot forbrukernes interesser. Satt på spissen er det forbrukerne som sitter igjen med regningen for vernet, og et dårligere utvalg av bruktbiler å velge mellom. Spørsmålet er om et omfattende forbrukervern likevel er verdt økte priser.

Forbrukervernet minsker risiko, og er i så henseende en billig økonomisk og mental forsikring. For enkelte forbrukere som investerer tid og nøysomhet i beslutningene sine, vil det imidlertid fremstå som urimelig at de må dele kostnadene for et massivt vern som de egentlig ikke trenger selv.

Det er vanskelig å definere en grense for hvor sterkt forbrukervernet bør være. Det er umulig å balansere forholdet mellom næringsdrivende og forbruker på en optimal måte i hvert konkrete tilfelle. Til det er situasjonene for varierte og de involvertes forutsetninger for ulike. Likevel må lovgiver finne frem til den balansegang som gir en fornuftig priset trygghet til flertallet av forbrukerne, og som samtidig virker effektivt for næringslivet.

LITTERATURLISTE OG DOMSREGISTER

Lover

Lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven).

Lov 21. juni 2002 nr. 34 om forbrukerkjøp (forbrukerkjøpsloven).

Lov 13. juni 1997 nr. 43 om avtaler med forbruker om oppføring av ny bustad m.m. (bustadoppføringslova)

Lov 16. juni 1989 nr. 63 om håndverkertjenester m.m for forbrukere (håndverkertjenesteloven)

Lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp (kjøpsloven)

Lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer (foreldelsesloven).

Direktiv

Europaparlamentets- og rådets direktiv 2003/54/EF av 26. juni 2003 om felles regler for det indre marked for elektrisitet (eldirektiv 2)

Europaparlaments- og rådsdirektiv 1999/44/EF av 25. mai 1999 om visse sider ved forbrukerkjøp og tilknyttede garantier (forbrukerkjøpsdirektivet)

Forarbeider

Innst. O. nr. 69 (2001-2002) Innstilling fra justiskomiteen om lov om forbrukerkjøp (forbrukerkjøpsloven)

Ot.prp. nr. 23 (2006-2007) Om lov om endringer i forbrukerkjøpsloven mv.

Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) Om lov om forbrukerkjøp (forbrukerkjøpsloven)

Ot.prp. nr. 29 (1988-1989) Om lov om håndverkertjenester m.m for forbrukere

Ot.prp. nr. 80 (1986-1987) Om A Kjøpslov B Lov om samtykke til ratifikasjon av FN-konvensjonen om kontrakter for internasjonale løsørekjøp, vedtatt 11 april 1980

Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) Om Lov om forelding av fordringer

NOU 2012: 2 Utenfor og innenfor Norges avtaler med EU

NOU 1993: 27 Forbrukerkjøpslov

Dommer

Høyesterett:

Rt. 2013 s. 865

Rt. 2007 s. 1236

Rt. 2006 s. 1705

Rt. 2005 s. 16

Rt. 2002 s. 696

Rt. 2002 s. 286

Rt. 2000 s. 679

Borgarting lagmannsrett:

LB-2011-143546

Oslo tingrett:

TOSLO-2010-204944

Juridiske bøker og artikler

Aasland, Gunnar (2006)

”Argumentasjonsmønsteret i nyere høyesterettspraksis”,
Lov og Rett, 07/2006.

- Eckhoff, Torstein (2001) *Rettskildelære*, 5. utgave ved Jan E. Helgesen, 2001.
- Hagstrøm, Viggo (2011) *Obligasjonsrett*, 2. utgave, 2011.
- Hagstrøm, Viggo (2005) *Kjøpsrett*, 2005.
- Hagstrøm, Viggo (2003) ”Kausjonsretten i forandring”, *Jussens Venner*, nr. 2 2003.
- Hov, Jo (2011) *Avtalebrudd og partsskifte. Kontraktsrett II*, 4. utgave, 2011.
- Jakhelln, Henning (1998) ”Obiter dicta – nei takk!”, *Lov og Rett*, 1998.
- Marthinussen, Hans Fredrik (2007) ”Forholdet mellom foreldelsesloven § 3 nr. 1 og 2 i lys av de senere års praksis fra Høyesterett”, *Jussens Venner*, nr. 1 2007.
- Marthinussen, Karl, m.fl. (2012) *NS 8407 : alminnelige kontraktsbestemmelser for totalentrepriser med kommentarer*, 2012.
- Martinussen, Roald (2012) *Kjøpsrett*, 6. utgave, 2012.
- Monsen, Erik (2010) ”Om reklamasjonsregler, passivitetsprinsipper og realitetsdrøftelser”, *Jussens Venner*, nr.3 2010.
- Nygaard, Nils (2004) *Rettsgrunnlag og standpunkt*, 2. utgave, 2004.
- Røed, Anne Cathrine (2010) *Foreldelse av fordringer*, 3. utgave, 2010.
- Skag, Miriam (2012) *Starttidspunkt for foreldelsesfrister*, 1. utgave, 2012.
- Skoghøy, Jens Edvin A. (2011) ”Dommerrollen gjennom de siste 50 år – noen

utviklingstrekk”, *Lov og Rett*, 01-02/2011.

Tverberg, Arnulf (2008)

Forbrukerkjøpsloven med kommentarer, 2008.

Internett

Advokat Eirik Vinje: ”Misforstått forbrukervern”, kronikk i *Aftenposten*, 19.9.2006, <http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/Misforstatt-forbrukervern-6415807.html#.Uuei0HkhaRc> (lenke sist sjekket 28.4.2014).

Advokat André Standberg: ”De viktigste dommene i 2013”, *HegnarOnline*, 10.1.2014, <http://www.hegnar.no/juss/artikkel485865.ece> (lenke sist sjekket 28.4.2014).

Deloitte Advokatfirma: Nyhetssak om Rt. 2013 s. 865, 8.16.2013, <http://public.deloitte.no/trondheim/2013/06/18/1026/> (lenke sist sjekket 28.4.2014).

Forbrukerrådet: Om forbrukerrådet, <http://www.forbrukerradet.no/annet/om-oss> (lenke sist sjekket 28.4.2014).

Norges bilbransjeforbund: Om virkningene av Rt. 2013 s. 865, <http://www.nbf.no/getfile.php/NYE%20FILER/Hoyesterettdom.pdf> (lenke sist sjekket 28.4.2014. Bruker må kopiere lenken og lime den inn i webleser).

Rolf Forsdahl, Hovedorganisasjonen Virke: ”Kan forbrukervern bli kundens fiende?”, 6.2012, <http://blogg.virke.no/kan-forbrukervern-bli-kundens-fiende/> (lenke sist sjekket 28.4.2014).

Store norske leksikon: Viggo Hagstrøm om foreldelse, <http://snl.no/foreldelse> (lenke sist sjekket 28.4.2014).

The European Consumer Center Network, Norway: Oversikt over reklamasjonsfrister i Europa, <http://forbrukereuropa.no/no/handel/31-handel/handle-i-utlandet/etter-handel/53-etter-handel> (lenke sist sjekket 28.4.2014. Bruker må trykke på lenken ”Garanti/reklamasjon”).

Antall ord: 17684